

Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta
Fysioterapeuttikoulutus

Inkariina Laine

Tukiviittomat lasten fysioterapiassa – Opas fysioterapeuteille

Opinnäytetyö 2019

Tiivistelmä

Inkariina Laine

Tukiviittomat lasten fysioterapiassa – Opas fysioterapeuteille, 28 sivua, 4 liitettä
Saimaan ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta

Fysioterapeuttikoulutus

Opinnäytetyö 2019

Ohjaaja: Yliopettaja Kari Kauranen, Saimaan ammattikorkeakoulu

Tämä opinnäytetyö toteutettiin kehittämistehtävänä, jossa tuotettiin opas tukiviittomien käytöstä lasten kanssa toimiville fysioterapeuteille ja fysioterapiaopiskelijoille. Tarkoituksena oli selvittää, minkälaista sanastoa fysioterapeutit käyttävät ja miten he kokevat tukiviittomien olevan hyödyksi työssään. Lisäksi haluttiin selvittää, millaista tukiviittomasanastoa fysioterapeutit kaipaavat työnsä tueksi ja minkälaista tietoa he kaipaavat tukiviittomista. Yhteistyökumppanina opinnäytetyössä toimi Fysioterapia Ensiaskele Oy.

Aineistoa opinnäytetyöhön kerättiin kirjallisuuskatsauksen sekä yhteistyökumppanille suoritetun kyselyn avulla. Avoimilla kysymyksillä kerättiin toiveita ja vinkkejä oppaan sisällöstä lasten kanssa toimivilta fysioterapeuteilta. Kyselyn avulla oppaan sisältöä pyrittiin suuntaamaan mahdollisimman hyvin kohderyhmälle sopivaksi.

Suoritetun kyselyn perusteella tukiviittomat toimivat sanallisen ohjauksen tukena tai muun kommunikaatiolaitteen rinnalla yksinkertaisten asioiden sekä pyyntöjen yhteydessä. Fysioterapeutit kokivat tukiviittomat hyödyllisiksi etenkin tilanteissa, joissa on paljon ulkopuolisia häiriötekijöitä.

Opinnäytetyön tuloksena syntyneen tukiviittomaoppaan tavoitteena on helpottaa tukiviittomien käytön aloittamista ja niiden kertausta osana lasten fysioterapiakäyntejä. Oppaaseen koottiin fysioterapiassa käytössä olevaa sanastoa sekä suomenkielistä sanastoa vastaavia tukiviittomakuvia. Sanaston kokoamisella pyrittiin helpottamaan aihe-sanaston löytymistä ja tätä kautta madaltamaan viittomien käytön kynnyksiä, kun perussanasto on helposti löydettävissä. Sanaston opettelua ja kuvien tulkitsemista on pyritty helpottamaan videoitujen viittomien avulla. Opasta on mahdollista käyttää sähköisessä muodossa tai tulostaa siitä haluamia osia. Jatkossa oppaasta voisi tehdä laajemman kyselyn ja kehittää sitä haluttuun suuntaan.

Asiasanat: tukiviittomat, fysioterapia, kommunikaatio, lapset

Abstract

Inkariina Laine

Speech supporting signs in physiotherapy – Guidebook for physiotherapists, 28 pages, 4 appendices

Saimaa University of Applied Sciences

Healthcare and Social Services, Lappeenranta

Degree Programme in Physiotherapy

Bachelor's Thesis 2019

Instructor: Senior Teacher Kari Kauranen, Saimaa University of Applied Sciences

The aim of this thesis was to produce a guidebook of exploiting keyword signing in physiotherapy. The purpose of this thesis was to study what kind of vocabulary physiotherapists use in their work and what kind of information they need about supporting signs. In addition, it was studied how in their opinion supporting signs can be used as a part of their job. The thesis was a development work and the partner of this project was Fysioterapia Ensiaske Oy.

Data for the development work was collected by a questionnaire and literature review. The questionnaire was filled in by two pediatric physiotherapists.

According to the results of the questionnaire keyword signing can be used together with speech or another communication device. The physiotherapists have found out that keyword signs can be useful especially in situations where several external distractions occur.

The guidebook was prepared for the use of pediatric physiotherapists and physiotherapy students. This guidebook contains vocabulary and information about keyword signing. The vocabulary comprises keyword signs that are common in physical therapy.

Keywords: keyword sign, physical therapy, communication, children

Sisälllys

1	Johdanto	5
2	Kommunikointi ja vuorovaikutus fysioterapiassa.....	6
2.1	Varhainen kielenkehitys	6
2.2	Varhaisen kielenkehityksen ongelmat.....	7
2.3	Kielellisten häiriöiden yhteys motorisiin taitoihin	8
3	Varhaisen kielenkehityksen tukeminen fysioterapiassa	10
3.1	Fysioterapeutin rooli	10
3.2	Vanhempien rooli.....	11
4	Tukiviittomat fysioterapiassa.....	12
4.1	Tukiviittomien merkitys lapsen kielenkehityksessä	13
4.2	Tukiviittomien opettelu	14
5	Oppaan laatiminen.....	14
6	Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimusongelmat	15
7	Opinnäytetyön toteutus	16
7.1	Tutkittavat henkilöt.....	16
7.2	Tutkimusasetelma.....	17
7.3	Tiedonkeruumenetelmät	18
7.4	Oppaan laatiminen käytännössä.....	19
7.5	Tutkimuksen eettiset näkökohdat	22
7.6	Aineiston analysointi	22
8	Tulokset	23
8.1	Tukiviittomaoppaan sisältö.....	24
8.2	Fysioterapeutin tuki kielenkehityksessä	24
8.3	Fysioterapeutin tuki tukiviittomien opettelussa	25
9	Pohdinta.....	25
9.1	Aineisto	26
9.2	Menetelmät	26
9.3	Tulokset	27
9.4	Jatkotutkimusaiheet	27
10	Johtopäätökset	28
	Kuvat.....	29
	Taulukot.....	29
	Lähteet.....	30
	Liitteet	34
	LIITE 1 Kysely tukiviittomista	35
	LIITE 2 Saatekirje	37
	LIITE 3 Suostumuslomake	37
	LIITE 4 Opas	38

1 Johdanto

Kielellinen erityisvaikeus vaikuttaa laaja-alaisesti toimintakykyyn, osallistumiseen ja vuorovaikutukseen. Puheen kehitys viivästyy noin 19 %:lla lapsista, kielellisen erityisvaikeuden osuuden ollessa noin 7 %. (Käypä hoito -suositus 2010.)

Fysioterapialla pyritään edistämään lapsen toiminta- ja liikkumiskykyä. Liikkuminen mahdollistaa lapselle oppimisen. Lapset saavat uusia kokemuksia ja keräävät tietoa ympäröivästä maailmasta liikkumalla. Jos lapsi ei pääse liikkumaan itsenäisesti, se kaventaa hänen saamiensa kokemusten määrää ja vaikuttaen samalla kielen kehitykseen. Motorinen kehittyminen etenee tietyssä suunnassa, päästä jalkoihin ja kehon keskiosista raajoihin. Jokainen vaihe rakentuu aina edellisen vaiheen päälle. Viittomien käyttö on mahdollista vasta käsien vapautuessa viittomiseen, sillä tukiviittomien käyttö edellyttää kehonhallintaa.

Tukiviittomien käyttö osana kielihäiriöisen lapsen arkea ja kuntoutusta tukee lapsen osallisuutta, toimijuutta ja puheen kehitystä sekä tuo keinoja itseilmaisuun. Kun lapsen kanssa toimivat henkilöt käyttävät tukiviittomia, viittomien tuominen lapsen omaan käyttöön vahvistuu. Viittomien käyttö voi myös helpottaa fysioterapeutin antamien ohjeiden ymmärtämistä. Säännöllisessä käytössä viittomat luovat pohjaa yhteiselle kielelle.

Opinnäytetyö toteutetaan kehittämistehtävänä. Aineistoa kerätään kirjallisuuskatsauksen sekä fysioterapeuteille tehtävän kyselyn avulla. Kohderyhmänä toimivat fysioterapeutit ja fysioterapian opiskelijat. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä lappeenrantalaisen Fysioterapia Ensiaskele Oy:n kanssa talvella 2018–2019.

Tämän opinnäytetyön tuloksena tuotettiin opas tukiviittomien käytöstä osana lasten fysioterapiaa. Oppaan tavoitteena on helpottaa tukiviittomien käyttöönottoa ja niiden kertausta. Terapiatilanteisiin liittyvä sanasto koottiin yhteen, jotta aiheosan löytäminen helpottuisi ja tätä kautta viittomien käytön kynnys madaltuisi, kun perussanasto on helposti löydettävissä. Suomalaisista tukiviittomista ei ole aikaisemmin tehty opasta fysioterapeutin näkökulmasta. Oppaalle on työelämässä koettu tarvetta, sillä aiheosan etsiminen ja kertaaminen on työlästä ja aikaa vievää.

2 Kommunikointi ja vuorovaikutus fysioterapiassa

Vuorovaikutuksen ainekset muodostuvat katseen, eleiden, ilmeiden ja vartalon käytöstä sekä puheesta (Klippi 2005, 47). Varhaisessa kommunikatiivisessa vuorovaikutuksessa osapuolet jäljittelevät toisiaan (Lyytinen 2011, 48). Kommunikaation kehitystä ohjaa jakamisen tarve (Laakso 2011, 20). Kielen ja puheen kehityksen saattaminen alkuun ja kehityksen eteneminen vaativat vuorovaikutusta lapsen ja ympäristön välillä (Klippi 2005, 36).

2.1 Varhainen kielenkehitys

Esikielellisen kommunikaation ensimmäinen vaihe, jolla viitataan lapsen puhekieltä edeltävään vaiheeseen, kestää noin 5–6 kuukauden ikään saakka. Tätä vaihetta kutsutaan kahdenväliseksi tai ei-tavoitteelliseksi kommunikaation vaiheeksi. Runsas kasvotusten tapahtuva sosiaalinen vuorovaikutus lapsen ja vanhemman välillä luonnehtii tätä vaihetta. (Laakso 2011, 29.) Vuorovaikutus perustuu puheen ja kielen kehityksen alkuvaiheessa ei-sanallisiin keinoihin. (Klippi 2005, 37.) Vuorovaikutuksen perustana ovat liikkeet, jotka toimivat kommunikoinnin vuoroina (Överlund 2009, 31). Varhaisia kommunikaatiotapahtumia esiintyy yleensä muiden arjen vuorovaikutustilanteiden keskellä, ne ovat korkeintaan vain muutaman minuutin pituisia. Vuorovaikutustilanteissa vauvat ovat aktiivisia vuorovaikutuskumppaneita noin 2–3 kuukauden iästä alkaen. (Laakso 2011, 29.)

Esikielellisen kommunikaation toista vaihetta kutsutaan tavoitteelliseksi tai kolmenväliseksi vaiheeksi. Vaihe sijoittuu noin 6–8 kuukaudesta 18 kuukauden ikään. Lapsi alkaa kiinnittää yhä enemmän huomiota ympäröivään maailmaan ja kyky seurata toisen ihmisen katsetta alkaa kehittyä. (Laakso 2011, 30–31.) Lapsen ensimmäisiä ja tärkeimpiä kommunikoinnin keinoja on katse (Launonen, Lonka 2000, 25–26). Katseen avulla orientoidutaan vuorovaikutuskumppaniin (Klippi 2005) ensin vastavuoroisen kontaktikatseen avulla, myöhemmin huomion kohde jaetaan katseen avulla toisen ihmisen kanssa (Launonen & Lonka 2000, 25–26). Lapsi alkaa ymmärtää katseen kohdistumisen merkityksen puhutun kielen tulkinnassa ja osaa etsiä vanhemmalta tähän liittyviä vihjeitä, mikä helpottaa puheen ymmärtämistä ja uusien sanojen oppimista (Lyytinen 2011, 67). Jaetun

tarkkaavaisuuden tilanteet ja eleiden käyttö näyttäisivät kehittyvän samaan aikaan kuin lapsen kiinnostus etäällä oleviin esineisiin ja ihmisiin lisääntyä (Viholainen, Ahonen, Lyytinen, Cantell, Tolvanen & Lyytinen 2006, 6). Osoittaminen liittyy vahvasti katsekontaktin käyttöön ja asioiden jakamiseen katseen avulla. Lapsi kiinnittää osoittamalla vanhemman huomion esineeseen ja varmistaa äidin huomion kiinnittymisen katseen avulla. (Launonen, Lonka 2000, 26–27.) Osoittamiseksi pidetään yleisesti merkinä lapsen siirtymisestä toiseen vaiheeseen. (Laakso 2011, 31.) Lapsi alkaa tavallisesti ymmärtää kieltä ensimmäisen ikävuotensa loppupuolella (Lyytinen 2011, 51). Tyypillisimmin osoittaminen ilmestyy lapsen viestintään noin 12–14 kuukauden iässä (Laakso 2011, 31). Siirryttäessä eleistä sanoihin lapsi käyttää esikielellisessä kommunikoinnissa osoittamisen lisäksi myös muita eleitä, jotka ovat viittomien kaltaisia. (Launonen & Lonka 2000, 27–28). Eleiden kommunikatiivista käyttöä pidetään puheen kehittymistä edeltävänä vaiheena (Klippi 2005, 47). Elekielisen kommunikaation on arveltu toimivan siltana kielen ymmärtämisen ja tuottamisen välillä (Lyytinen 2011, 51).

Kolmas vaihe sijoittuu 12–24 kuukauden ikään, osittain päällekkäin edellisen vaiheen kanssa ja sille tyypillistä on esikielellisen ja kielellisen kommunikaation esiintyminen rinnakkain. Kolmannessa vaiheessa puheilmaisut alkavat yleistyä. Aiemmin opitut ei-kielelliset viestintäkanavat ja kommunikoinnin taidot kuitenkin säilyvät läpi elämän. (Laakso 2011, 31.) Kaksivuotiaiden sanastossa verbit ja substantiivit ovat keskeisellä sijalla. Lapset nimeävät lähiympäristön esineitä ja asioita, ihmisiä sekä eläimiä. Lisäksi käytössä ovat etenkin toimintaa ilmaisevat sanat. (Lyytinen 2011, 52.) Lapset nauttivat toistamisesta ja oppivat tunnistamaan toistuvia asioita ja tilanteita sekä vähitellen erottelemaan mikä tilanteissa on pysyvää ja mikä vaihtelee. Toistuvat rutiinit lapsen arjessa luovat vuorovaikutustilanteita, jotka tallentuvat vähitellen lapsen muistiin. Aluksi tilanteet tallentuvat kokonaisvaltaisempina jaksoina lapsen muistiin, mutta vähitellen niistä alkaa erottua pikkutarkemmin esineitä, ihmisiä ja toimintoja. (Launonen, Lonka 2000, 22–23.)

2.2 Varhaisen kielenkehityksen ongelmat

Kielihäiriöiset lapset oppivat keskimääräistä hitaammin kieltä (Ahonen, Aro, Siiskonen, Ketonen 2011, 366) mutta lähtökohtaisesti samojen kehitysvaiheiden

kautta kuin muutkin lapset. (Ahonen & Lyytinen 2011, 85, 95–96.) Kielen kehityksen erityisvaikeudessa lapsi ei omaksu kieltä siten kuin olisi odotettavissa muuten normaalisti etenevän kehityksen perusteella, vaikka kuulo on normaali (Marttinen, Ahonen, Aro, Siiskonen 2008, 21). Kielen kehityksen erityisvaikeudelle on tyypillistä kielen vastaanoton vaikeus. (Korpilahti 2009, 46–48.)

Kehitysvammaisuuteen liittyy kielellisen kehityksen ongelmia. Kielellisten vaikeuksien luonteeseen vaikuttavat niin kehitysvammaisuuden syyt kuin vamman vaikeusastekin. (Ahonen & Lyytinen 2011, 95–96.)

CP-vammaiselle vauvalle katseen kohdistaminen voi olla vaikeaa pään ja vartalon hallinnan vaikeuden vuoksi, mikä voi viivästyttää katsekontaktin syntymistä. Myöhemmin lapsella voi olla vaikeuksia siirtää katsettaan kohteen ja kumppanin välillä, kuten jaetun tarkkaavaisuuden tilanteet edellyttävät. (Launonen 2010a, 248.) CP eli Cerebral palsy on motorinen vamma, jonka katsotaan kehittyvän sikiökaudella tai pienenä lapsena tapahtuneesta ei-etenevästä aivovauriosta. CP:hen kuuluu joukko pysyviä liikkeen ja asennon kehityksen häiriöitä. Siihen liittyy usein myös häiriöitä havaintokyvyssä, kognitiivisia häiriöitä, kommunikointihäiriöitä sekä käyttäytymisen häiriöitä ja aistihäiriöitä, epilepsiaa sekä sekundaarisia tuki- ja liikuntaelinongelmia. (Rosqvist & Jeglinsky 2010.)

2.3 Kielellisten häiriöiden yhteys motorisiin taitoihin

Motorinen oppiminen voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen. Ensimmäiselle vaiheelle, jota kutsutaan kognitiiviseksi tai kognitiiviskielelliseksi vaiheeksi, on tyypillistä sopivan suoritustavan etsiminen sekä selkeä fyysisen tai kielellisen ohjauksen tarve. Toisessa vaiheessa eli assosiaatiovaiheessa löydettyä liikemallia harjoitellaan itsenäisemmin ja toteuttamistapa vakiintuu. Kolmanteen vaiheeseen eli automaatiovaiheeseen päästään, kun toiminta on automatisoitunut eikä ulkoista ja kognitiivista ohjausta enää tarvita. (Kauranen 2011, 307–308; Ahonen, Taipale-Oiva, Kokko, Kuittinen, Cantell 2008, 195–196.) Ensimmäisessä vaiheessa korostuva kielellisen ohjauksen merkitys on ongelmallista lapsille, joilla on kielellinen erityisvaikeus, koska heillä on vaikeuksia ymmärtää kielellisiä ohjeita ja käsitellä niitä. Visuaalinen malli on paras apu kielihäiriöiselle lapselle. (Ahonen, Taipale-Oiva, Kokko, Kuittinen, Cantell 2008, 195–196.)

Suurella osalla lapsista, joilla on kielen kehityksen erityisvaikeus, esiintyy myös motorisia tai visuomotorisia (esim. käden ja silmän yhteistyö) ongelmia sekä motorisen säätelyn ja ohjailun ongelmia (Käypä hoito -suositus 2010). Tehdyn tutkimuksen mukaan noin 32 prosentilla lapsista, joilla on diagnosoitu kielellinen erityisvaikeus, on myös motorinen koordinaatiohäiriö (Flapper & Schoemaker 2013).

Viholaisen (2006) väitöskirjassa motorisen kehityksen hitauden havaittiin olevan yhteydessä hitaampaan kielen kehitykseen lapsilla, joilla oli riski suvuittain esiintyvään lukemisvaikeuteen. Motorisesti hitaammin kehittyvät lapset, jotka kuuluivat riskiryhmään, tuottivat vähemmän sanoja ja lyhyempiä ilmaisuja muihin lapsiin verrattuna.

Motorisen oppimisen vaikeus on pääasiallisesti motorinen häiriö, mutta se voi vaikuttaa myös lapsen emotionaaliseen ja psyykkiseen kehitykseen (Karras, Morin, Gill, Izadi-Najafabadi & Zwicker 2018). Motorisen oppimisen vaikeuden (DCD) esiintyvyyttä selvitettiin lapsilla, joilla on aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriö (ADHD). Erityisten oppimisvaikeuksien sekä kielenilmaisun puutteiden todettiin olevan yleisempiä henkilöillä, joilla on diagnosoitu sekä ADHD että motorisen oppimisen vaikeus. Tutkimusryhmästä 55,2 prosentilla ADHD-lapsista havaittiin lisäksi motorisen oppimisen vaikeus. (Waternberg, Waiserberg, Zuk & Lerman-Sagie 2007.)

Opeteltaessa liikkumisen ja esineiden käsittelyn taitoja lapsi oppii uusia kognitiivisia taitoja, kuten syvyyden tai korkeuserojen havaitsemista ja erilaisten pintojen erottelua. (Viholainen & Ahonen 2011, 221.) Liikuntarajoitteiset lapset eivät pääse muiden lasten tavoin tutkimaan maailmaa eivätkä siten kehittämään tietojaan, tulkintojaan ja kieltään. Tämä voi aiheuttaa toissijaisia oireita myös kielenkehitykseen, vaikka vamma itsessään olisi motorinen, kuten CP-vammassa. Lapset, joilla on motorinen vamma, saavat muita lapsia niukemmin aistihavaintoja ja motorisia kokemuksia, minkä seurauksena käsitteiden oppiminen ja sisäistäminen vaikeutuvat. (Launonen 2010a, 248–249.)

3 Varhaisen kielenkehityksen tukeminen fysioterapiassa

Kokemus omasta pätevyydestä on keskeistä uusien taitojen oppimisessa (Ahonen, Taipale-Oiva, Kokko, Kuittinen, Cantell 2008, 197–198). Ihmisen tietoisuus ja tajunta muodostuvat kaikkien osien vuorovaikutuksesta ympäristön kanssa. Minäkäsitys muodostuu tietoisuuden kautta, mikä yhdistää yksilön aikomukset, ajatukset, kehon ja liikkeet yhdeksi kokonaisuudeksi. (Kauranen 2011, 120.) Kehitysvammaisen tai CP-vammaisen lapsen aktiiviselle osallistumiselle on usein tietoisesti luotava mahdollisuuksia, jotta hän ei joutuisi olemaan muiden toiminnan kohde ja riippuvainen muista. Lapsen lähi-ihmisten on tärkeää kiinnittää erityistä huomiota osallistuvan minäkuvan kehittymiseen, suuren opitun passiivisuuden riskin vuoksi. (Launonen 2010a, 248.)

3.1 Fysioterapeutin rooli

Varhaiskuntoutuksessa kantava ajatus on lapsen omien voimavarojen kehittäminen. Keskeistä on, että lapsi houkutellaan toimimaan aktiivisena osallistujana. Tästä syystä myös fysioterapeuttien rooli on etenkin varhaisvaiheessa merkityksellinen myös kommunikoinnin kuntoutuksen kannalta. Kun lapsi oppii kannattamaan päätään, hallitsemaan vartaloaan ja liikkumaan itsenäisesti paikasta toiseen, se mahdollistaa hänelle monipuolisemman kontaktin ja tiedon hakemisen maailmasta aktiivisen toiminnan avulla. (Launonen 2005, 35.)

Liikkuminen vaatii taustalle motivaation. Jos oppiminen on hidasta ja työlästä, huomiota tulee kiinnittää kehityksen tukemiseen. Mahdollisuus liikkua ja tutkia ympäristöä itsenäisesti kehittää motoristen taitojen lisäksi havainnoimisen ja tiedonkäsittelyn taitoja, mikä on pohjana myöhemmälle kognitiiviselle ja kielelliselle kehitykselle. (Viholainen 2006, 38.) Lasten osallistuminen vuorovaikutteeseen leikkiin näyttäisi lisääntyvän itsenäisen liikkumisen myötä. (Viholainen, Ahonen, Lyytinen, Cantell, Tolvanen & Lyytinen 2006, 6.)

Asentokontrolli luo pohjan liikkeille (Viholainen & Ahonen 2011, 222). Lapsen jaettavissa olevien kokemusten määrä lisääntyy havaintokyvyn ja ajattelun rakenteiden kehittyessä ja kehonhallinnan sekä liikkumisen taitojen lisääntyessä (Laakso 2011, 22). Esimerkiksi istumatasapainon kehittyminen on viittomisen

kannalta olennaista. Lapsi voi ottaa kätensä muuhun käyttöön vasta, kun ei enää tarvitse niitä vartalon tukemiseen (Launonen 2005, 35).

Puheen ymmärtämisen ongelmassa kuntoutuksen tavoitteena tulee olla toimintakykyä arjessa parantavien keinojen etsiminen (Kielellinen erityisvaikeus, Käypä hoito -suositus 2010.) Kielihäiriöisille lapsille toiminnallinen kuntoutus ja asioiden harjoittelu todellisissa, jokapäiväisissä tilanteissa on tärkeää. Tämänäyttöinen harjoittelu tuo kuntoutujalle todellista ja välitöntä hyötyä. Tavoitteita on tärkeää miettiä yhdessä kuntoutujan ja mahdollisesti hänen läheistensä kanssa. Tavoitteiden tulisi olla maltillisia, kuntoutujalle sopivalle tasolle ja konkreettiseen muotoon asetettuja. (Rautakoski, Tuovinen, Rajala 2007, 75.)

On olennaista, että vuorovaikutuskumppanit puhuvat samaa kieltä, jotta vuorovaikutus onnistuisi (Launonen 2010b, 339). Kielihäiriöisen lapsen kommunikointia ja sen edistymistä edesauttaa taitavamman keskustelukumppanin mukautuva käyttäytyminen (Rautakoski, Tuovinen, Rajala 2007, 79). Puhetta tukevan kommunikointimenetelmän käyttämisellä lähestytään tasa-arvoisempaa vuorovaikutustilannetta, jossa aikuiset antavat mallin puheen tilalla tai ohessa käytettävistä kommunikointikeinoista. (Ketonen, Palmroth, Röman, Salmi, Poikkeus 2011, 178.) Puheen selkiyttäminen, havainnollistaminen ja puhetta tukevien ja korvaavien kommunikoinnin keinojen käyttäminen auttavat tukemaan keskustelua. Puhetta tukevien kommunikointimenetelmien käyttöönotto ja käytön yleistyminen edellyttävät, että paremmin puhuva keskustelukumppani käyttää niitä myös itse. Heikommin puhuvaa rohkaisee ja motivoi ympäristön esimerkki ja toimintatapa. (Rautakoski, Tuovinen, Rajala 2007, 79.)

3.2 Vanhempien rooli

Kehityksen tukeminen keskittyy vauvaikäisillä jokapäiväisiin hoitorutiineihin, joiden tarkoituksena on antaa lapselle vuorovaikutustilanteissa monipuolisia kokemuksia erilaisista kehon asennoista. Erilaisten liikekokemusten hankkiminen vaihtelevilla alustoilla ja erilaisissa ympäristöissä liikkumalla sekä toimimalla tulisi mahdollistaa lapselle. (Viholainen 2006, 39.)

Yksi keskeisistä varhaiskuntoutuksen tavoitteista on vanhempien sopeutuminen lapsen vammaisuuteen (Launonen 1998). Äidin saattaa olla vaikea löytää vastavuoroisuutta kielihäiriöisen lapsen kanssa, vaikka pystyisi toimivaan vuorovaikutukseen normaalisti kehittyvän lapsen kanssa (Överlund 2009, 20). Vauvan varhaiset vuorovaikutuskeinot voivat olla niin poikkeavia, että vanhemmasta voi tuntua vaikealta tulkita niitä ja vastata niihin lapsen aktiivista roolia ja kehitystä tukevalla tavalla. (Launonen 2010a, 247.)

Lapsen läheisten ja lähi-ihmisten perehdyttäminen kommunikoinnin tukemiseen on tärkeää. (Rautakoski, Tuovinen, Rajala 2007, 77.) Lapselle on tärkeää kokea tulevansa ymmärretyksi ja tuntea, että hänen sanottavansa on toisen mielestä kiinnostavaa, jotta hän motivoituu kehittämään taitojaan. Vanhempien tulisi olla herkkiä lapsen aloitteille ja ilmauksille jaetun huomion tilanteissa ja antaa niille tarpeeksi aikaa. (Launonen & Lonka 2000, 31.) Vuorovaikutuksen aikana vastavuoroisuus näyttäisi olevan tärkeämpää kuin se, millä aistilla viesti välittyy (Silvén 2006, 117).

Turvallisuuden tunne on yksi keskeinen inhimillistä kehitystä säätelevä tekijä. Mikäli vanhempi ei pysty vastaamaan lapsen tarpeisiin siten, että lapselle syntyy kokemus mahdollisuudesta vaikuttaa toiminnallaan ympäristöön, vaikuttaa se lapsen tunne-elämään ja kielelliseen sekä älylliseen kehitykseen. Esimerkiksi synnytyksen jälkeisestä masennuksesta kärsivän äidin hoiva saattaa olla mekaanista. Masentuneen äidin puhe voi olla niukkaa, viestintä ilmeetöntä ja yhdessäolosta puuttua hyvälle vuorovaikutukselle ominainen vastavuoroisuus sekä toisen tunnetiloihin eläytyminen. (Laakso 2011, 25.)

Erityisten kielellisten ongelmien syyt liittyvät harvemmin vanhempien toimintaan ja kodin virikkeisiin. Kehityksessä haavoittuvimpia ovat keskoset, puutteellisissa olosuhteissa kasvavat ja lapset, joilla on neurologisia ongelmia. (Laakso 2011, 27–28.)

4 Tukiviittomat fysioterapiassa

Tukiviittomien käytöllä tarkoitetaan yksittäisten viittomien käyttöä puheen rinnalla, samanaikaista puhetta ja puheen tapailua tukien (Huuhtanen 2005, 27).

4.1 Tukiviittomien merkitys lapsen kielenkehityksessä

Ei-sanallinen vuorovaikutus ja eleiden käyttö eivät toimi kahden viestijän välillä, mikäli vastaanottaja ei tiedä käsimerkkien tai sanojen merkitystä (Klippi 2005, 39–40). Puhetta tukevien ja korvaavien kommunikointimenetelmien käyttö helpottaa kommunikointia ja usein vähentää puheen ymmärtämisen ja ilmaisemisen vaikeuksiin liittyviä seurauksia, kuten vuorovaikutuksen, käyttäytymisen ja oppimisen ongelmia (Kielellinen erityisvaikeus, Käypä hoito -suositus 2010). Viittomilla on myönteisiä vaikutuksia puheen oppimiseen. Eri kanavien käyttöön perustuvat kommunikointitaidot edistävät toisiaan ja vaikuttavat yhdessä. (Von Tetzchner & Martisen 2000, 155–156.) Eleiden ja viittomien avulla sanojen merkityksen ymmärtäminen vahvistuu (Ahonen, Aro, Siiskonen, Ketonen 2011, 366). Tukiviittomat selventävät lapselle keskustelun avainsanoja ja niiden avulla nimeetään ympäristön kohteita (Ahti 2000, 135).

Viittomat edistävät sanaston kehitystä, kun viittomia käytetään puhutun kielen rinnalla niin, että yksittäisiä sanoja, käskyjä ja pyyntöjä painotetaan (Daniels 1996). Kun viittomia käytetään lapsen kielen kehitystä tukevana menetelmänä, on tärkeää liittää viittomat puheeseen. Samanaikainen viittominen ja puhuminen voi osaltaan edistää puheen kehittymistä ja toisaalta helpottaa puhutun kielen ymmärtämistä. Liittäessään viittomat puheeseensa terapeutti tai vanhempi myös yleensä hidastaa automaattisesti puhettaan ja yksinkertaistaa sanomaa. (Huuh-
tanen 2005, 27.) Vaikka lapsi ei tuntuisi innostuvan viittomisesta, hän todennäköisesti ymmärtää viittomia, jolloin ne tukevat puheen ymmärtämistä. Viittomien hyöty tulee esille vielä lapsen opittua puhumaan, viittomat auttavat muistamaan sanoja paremmin. (Ketonen, Palmroth, Röman, Salmi, Poikkeus 2011, 184.)

Viittomat jäsentävät aikaa, paikkaa ja toimintoja (Ketonen, Palmroth, Röman, Salmi, Poikkeus 2011, 178). Viittomien avulla voi auttaa lasta ilmaisemaan itseään ja ymmärtämään muita ihmisiä (Ketonen, Palmroth, Röman, Salmi, Poikkeus 2011, 177). Tukiviittomilla voidaan helpottaa ymmärtämistä, kun halutaan kertoa tulevasta tapahtumasta. Tilanteista etukäteen kertominen voi lievittää epävarmuutta, joka liittyy esimerkiksi tiettyyn paikkaan tai tilanteeseen. Selkeä aikataulu

ja aina samanlaisena toistuva järjestys auttavat merkkien opettamisessa. Tukiviittoma on esitettävä aina ennen tiettyyn tilanteeseen siirtymistä. (Von Tetzchner & Martinsen 2000, 160–166.)

4.2 Tukiviittomien opettelu

Viittomien käyttäminen ei yleensä ole vanhemmille ja muille ihmisille luontevaa aluksi. Viittominen on työlästä, kun omat taidot tuntuvat puutteellisilta. Myönteinen asenne on kuitenkin tärkeintä. Lapsi rohkaistuu ja oppii ilmaisemaan tunteitaan ja omia mielihalujaan huomatessaan, että ympäristö käyttää viittomia mielellään. (Ketonen, Palmroth, Röman, Salmi, Poikkeus 2011, 184.) On tärkeää, että viittomia käytetään puheen rinnalla myös muissa kuin suunnitelluissa tilanteissa. Tukiviittomien käyttäminen helpottaa myös puhuttujen sanojen ymmärtämistä, kun niitä käytetään rinnakkain. (Von Tetzchner & Martinsen 2000, 165–166.)

Viittomamateriaalin käyttö itseopiskelussa edistää viittomien käyttöä arkitilanteissa (Huuhtanen 2005, 27). Viittomat perustuvat liikkeeseen ja tilankäyttöön, minkä vuoksi niitä on vaikea opetella kirjoista. Viittomakuvat voivat kuitenkin toimia hyvin muistin tukena. (Huuhtanen 2005, 29.)

Kuulevien, kommunikointihäiriöisten ihmisten opetuksessa käytetään yleensä puhutun kielen mukaista viittomista (Von Tetzchner & Martinsen 2000, 22). Alkuvaiheessa tukiviittomien käyttö on yleensä yksiviittomaista, jolloin puhuja viittoilee lauseen keskeisimmän asian, niin sanotun avainsanan (Launonen 2005, 37).

5 Oppaan laatiminen

Julkaisua suunniteltaessa on mietittävä, millainen kohderyhmä on (Pesonen & Tarvanainen 2003, 2). Kohderyhmän määrittelyssä on huomioitava asiakkaan tarpeet ja toiveet sekä asenteet ja arvostukset. Lisäksi on otettava huomioon palvelun käyttäjien taustatekijät, kuten ikä, sukupuoli ja koulutustausta. (Puupponen 2003.)

Viestin välittämisessä viestintäväline, sen taloudellisuus, tehokkuus ja toimivuus sekä julkaisuun käytettävissä oleva budjetti on mietittävä etukäteen. Julkaisun

perusviestin miettiminen auttaa selkeyttämään julkaisun sisältöä ja välittämään viestin kohderyhmälle. Viestin välittymisessä myös ulkoasulla ja sen suunnittelulla on merkitystä. Kohderyhmän huomion kiinnittäminen ja vastaanottajan motivointi lähtevät liikkeelle julkaisun ulkoasun suunnittelusta. (Pesonen & Tarvanainen 2003, 3–5.)

Ohjetta kirjoitettaessa Kotimaisten kielten keskus neuvoo käyttämään käskymuotoa, poimimaan ohjattavan toiminnan olennaiset tiedot ja vaiheet sekä esittämään ohjeet helposti hahmottuvassa muodossa. Käskymuoto auttaa lukijaa tunnistamaan, mitä lukijan itsensä on tehtävä. Teksti tulisi kirjoittaa lukijan näkökulmasta ja tunnistaa toiminnan olennaiset vaiheet. Asiantuntijakieltä tulisi välttää ja asiat avata ymmärrettävään ja riittävän tarkkaan muotoon. (Kotus.)

Ohjeet on yleensä hyvä kuvata aikajärjestyksessä, mutta kuitenkin aihealue kerrallaan, jotta lukija tietää, missä järjestyksessä vaiheet on suoritettava. Hyvä ja selkeä otsikointi helpottaa ymmärrettävyyttä. Tarvittaessa myös kuvat voi ottaa avuksi. (Kotus.)

Tekstin tulisi olla silmälaitavaa, helppolukuista ja jäsenneltyä. Tärkeimpiä tietoja tulisi korostaa, jotta ne ovat helposti löydettävissä. Selkeät otsikot, luettelien käyttö, fontti ja rivivälien riittävä koko sekä kappaleiden pitäminen lyhyinä selkeyttävät ohjetta. Kappaleen aloituksen tulisi nimetä kappaleen asia. (VirtuaaliAMK 2005.) Heti alussa tulisi tuoda selkeästi esille, mitä ohje koskee ja kenelle se on tarkoitettu. On tärkeää, että välttämättömät asiat sanotaan alussa selkeästi, koska usein käyttäjät eivät jaksakaan lukea ohjetta kokonaan lävitse. (Korpela 2002.)

6 Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimusongelmat

Opinnäytetyö toteutettiin kehittämistehtävänä. Tarkoituksena oli tuottaa opas tukiviittomista fysioterapeuttien ja fysioterapiaopiskelijoiden käyttöön. Oppaan tavoitteena on helpottaa fysioterapeutin tukiviittomien opettelua ja niiden kertausta, jotta tukiviittomien käyttöönoton kynnys osana lasten fysioterapiaa madaltuisi.

Tutkimusongelmat ovat seuraavat:

1. Mitä asioita fysioterapeuteille suunnatussa tukiviittomaoppaassa tulee käsitellä?
2. Miten fysioterapeutti voi hyödyntää tukiviittomia fysioterapiassa ja tukea lapsen kielellistä kehitystä fysioterapiaprosessin aikana?
3. Miten fysioterapeuttien ja lasten tukiviittomien opettelua ja kertaamista voidaan tukea fysioterapiaprosessin aikana?

7 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyö toteutettiin kehittämistehtävänä, ja sen tuloksena syntyi opas tukiviittomien hyödyntämisestä osana lasten fysioterapiaa.

7.1 Tutkittavat henkilöt

Opinnäytetyön yhteistyökumppanina toimi Fysioterapia Ensiaskel Oy Lappeenrannasta. Tutkittavat henkilöt muodostuivat yrityksen henkilökunnan kahdesta fysioterapeutista. Fysioterapeutit ovat erikoistuneet lasten fysioterapiaan sekä neurologiseen fysioterapiaan. Asiakaskuntaan kuuluu kaikenikäisiä asiakkaita. Erikoistumisopintoja fysioterapeuteilta löytyy NDT-koulutuksesta (Neurodevelopmental Treatment) sekä Bobath-koulutuksesta. Molemmilla fysioterapeuteilla on useamman vuoden kokemus lasten fysioterapiasta.

Fysioterapeutit ovat käyttäneet tukiviittomia asiakkaiden kanssa jo entuudestaan. Toisella fysioterapeuteista tukiviittomat ovat jatkuvassa käytössä, toisella satunnaisesti. Yrityksessä koettiin tukiviittomaoppaalle olevan tarvetta, koska harvemmin käytössä olevat tukiviittomat unohtuvat helposti ja niitä joutuu kertaamaan, lisäksi fysioterapeutit toivoivat oppaasta olevan apua sanaston laajentamisessa.

Yrityksen henkilökunta toimi osana kohderyhmää, jolle opas tuotettiin. Opas kohdennettiin tukiviittomia tarvitsevien asiakkaiden kanssa työskentelevien fysioterapeuttien ja fysioterapiaopiskelijoiden hyödynnettäväksi. Sanasto keskittyy lasten fysioterapiatilanteissa käytettävään sanastoon.

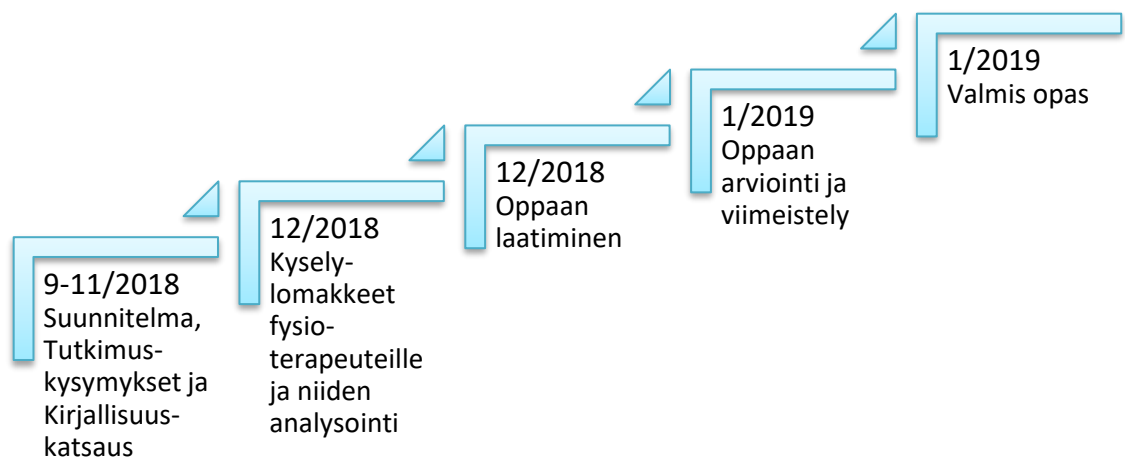
7.2 Tutkimusasetelma

Opinnäytetyö on kvalitatiivinen kehittämistehtävä, jonka tuloksena tuotettiin opas ”Tukiviittomat lasten fysioterapiassa – Opas fysioterapeuteille” (Liite 4).

Syksyn 2018 aikana määriteltiin tutkimuskysymykset, laadittiin opinnäytetyösuunnitelma ja kerättiin tausta-aineistoa systemaattisen kirjallisuuskatsauksen avulla. Aineistoa kerättiin kommunikoinnista ja vuorovaikutuksesta fysioterapiassa, varhaisen kielen kehityksen tukemisesta fysioterapiassa ja tukiviittomien hyödyntämisestä lasten fysioterapiassa sekä oppaan laatimisesta.

Joulukuussa 2018 siirryttiin käytännön toteuttamisvaiheeseen, fysioterapeuteille jaettiin täytettäväksi kyselylomakkeet (Liite 1), joiden avulla kartoitettiin fysioterapeuttien tarpeita tukiviittomaoppaaseen. Lomakkeet analysoitiin sisällönanalyysin avulla aineistolähtöisesti joulukuun aikana, minkä perusteella tuotettiin opas tukiviittomista.

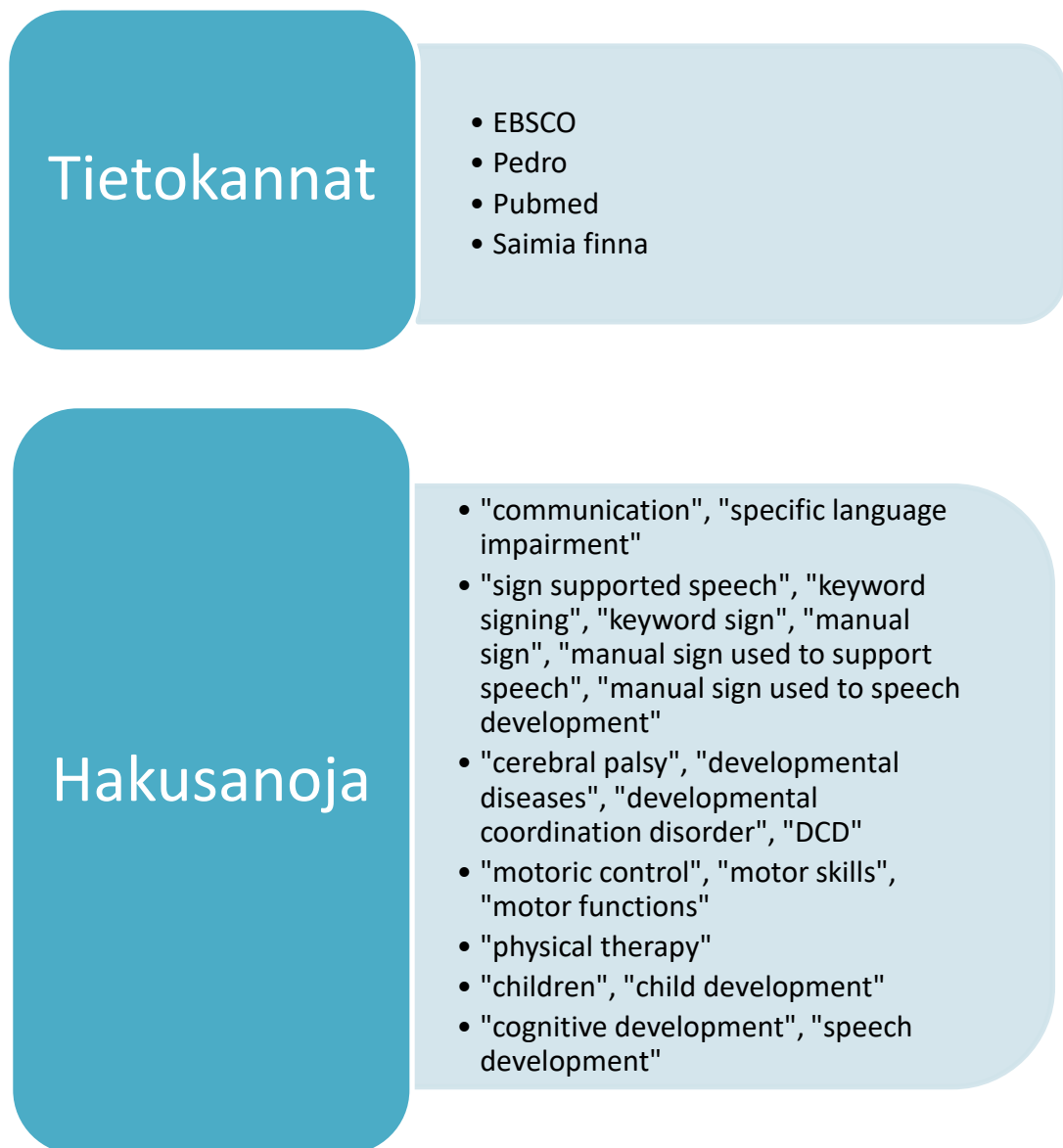
Tammikuussa 2019 opas annettiin kahdelle fysioterapeutille arvioitavaksi ja kommentoitavaksi. Varsinaista interventiojaksoa oppaasta ei tehty. Oppaasta saatu palaute oli positiivista, eikä sen mukana saatu korjausehdotuksia. Palautteen perusteella oppaaseen ei tehty korjauksia ennen sen julkaisemista. Opas valmistui lopulliseen muotoonsa tammikuun puolivälissä 2019. Tutkimuksen kulku on esitetty alla olevassa kuvassa 1.

Kuva 1. Tutkimuksen kulku

7.3 Tiedonkeruumenetelmät

Oppaaseen kerättiin tausta-aineistoa kirjallisuuskatsauksen avulla. Kirjallisuuskatsauksen avulla pyrittiin vastaamaan tutkimusongelmiin ja luomaan teoreettinen viitekehys oppaalle. Kirjallisuuskatsauksessa hyödynnettiin tutkimusartikkeleita ja kirjallisuutta. Tutkimusartikkeleita haettiin useista tietokannoista, erilaisilla hakusanoilla (Kuva 2). Tausta-aineistoksi valikoitiin vuonna 1990 tai sen jälkeen julkaistua aineistoa.

Kuva 2. Kirjallisuuskatsauksessa käytettyjä tietokantoja ja hakusanoja

Toisena tiedonkeruumenetelmänä fysioterapeuteille suoritettiin kysely, jonka perusteella oppaaseen tulevat aihepiirit ja sanasto valikoitiin. Kyselylomakkeen kysymykset luotiin tutkimusongelmien pohjalta. Kysymyksenasettelulla pyrittiin johdattelemaan vastaajaa mahdollisimman vähän. Kysymykset esitettiin avoimessa muodossa.

Taulukossa 1 on esitetty, mikä tutkimusmenetelmä vastaa kuhunkin tutkimuskysymykseen.

Tutkimus- ongelma	Kirjallisuuskatsaus	Kyselylomake
1	XX	X
2	X	XX
3	XX	X
XX= ensisijainen tutkimusmenetelmä. X = toissijainen tutkimusmenetelmä		

Taulukko 1. Tutkimusongelmat ja niiden vastaavuus tiedonkeruumenetelmiin

7.4 Oppaan laatiminen käytännössä

Opinnäytetyössä sovellettiin Kanasen (2012, 53) kehittämistutkimuksen vaiheita (Kuva 3).

Opinnäytetyöprosessi lähti liikkeelle syksyllä 2018 aiheen määrittelystä ja rajauksesta sekä tutkimusongelmien määrittämisestä. Tutkimusongelmien pohjalta määritettiin alustavasti kirjallisuuskatsauksen aihepiirit ja valikoitiin teemat kyselylomakkeeseen.

Kysely suoritettiin joulukuussa 2018. Kyselylomake (Liite 1) muodostui seitsemästä avoimesta kysymyksestä, joiden aihepiiri perustui tutkimusongelmiin. Lomakkeet lähetettiin yhteistyökumppanille täydennettäväksi yhdessä suostumuslomakkeen (Liite 3) ja saatekirjeen (Liite 2) kanssa. Saatekirjeessä esiteltiin tutkimuksen pääpiirteet ja tarkoitus.

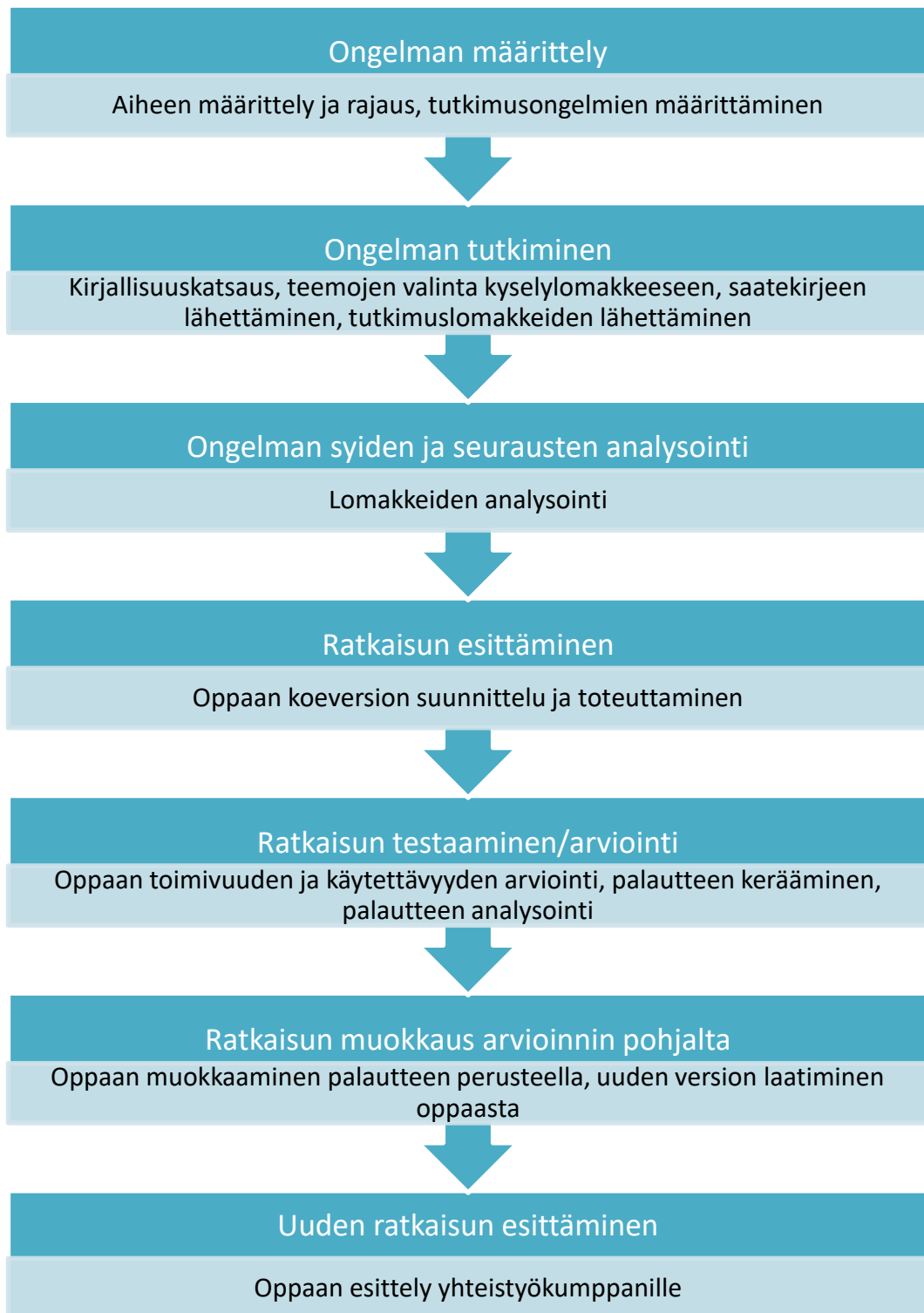
Lomakkeet analysoitiin joulukuun lopulla 2018, minkä jälkeen suunniteltiin ja toteutettiin oppaan koeversio. Oppaan alkupuolelle laitettiin kirjallisuuskatsaukseen perustuva tietoisuus tukiviittomista, sekä ohjeistus oppaan käytöstä.

Kyselyn vastaukset määrittivät oppaan sanaston aihepiirit. Aihepiirien määrittämisen jälkeen lähdettiin listaamaan niihin soveltuvaa sanastoa osittain opiskeluaikana lasten fysioterapiakäynneistä saatujen kokemusten perusteella. Listan sanoja verrattiin Papunetin kuvatyökalusta löytyviin viittomakuviin (Papunet kuvatyökalu). Osa sanoista karsiutui pois, koska niitä ei ollut saatavilla Papunetin kuvatyökalussa. Oppaan lopulliseen versioon valikoitui 128 tukiviittomaa. Sanastossa on pääasiassa toimintaa kuvaavaa sekä leikkeihin liittyvää sanastoa.

Sanaston valikoimisen jälkeen oppaaseen poimittiin Papunetin kuvatyökalusta kutakin suomenkielistä sanaa kuvaava viittomakuva. Kaikki tukiviittomat kuvattiin lisäksi videolle. Videoissa esiintyy Reeta Laine. Kuvaustilanteessa oli mukana myös viittomakielen tulkki Marika Laine, joka ohjeisti tukiviittomien suorituksessa. Kuvatut videot leikattiin ja lisättiin Youtube-videopalveluun. Videot piilotettiin niin, että ne saa avattua vain kunkin viittomakuvan yhteyteen lisätyn linkin kautta.

Oppaan ulkoasu ja alkutekstit viimeisteltiin tammikuun alkupuolella 2019. Tukiviittomien järjestyksellä ja sisällysluettelolla pyrittiin helpottamaan tukiviittomien etsimistä oppaasta.

Koeversio lähetettiin yhteistyökumppanin kommentoitavaksi tammikuun puolivälissä 2019. Yhteistyökumppani sai antaa palautetta ja korjausehdotuksia oppaasta. Palautte oli positiivista, eikä sen mukana saatu korjausehdotuksia, joten oppaaseen ei tehty palautteen perusteella muutoksia.

Kuva 3. Oppaan laatimisen vaiheet (mukaillen Kananen 2012)

7.5 Tutkimuksen eettiset näkökohdat

Yhteistyöhön osallistuminen oli yhteistyökumppanille vapaaehtoista ja yhteistyön keskeyttäminen oli mahdollista. Tutkimukseen osallistumisesta ei maksettu palkkiota. Yhteistyökumppanille ja tutkittaville jaettiin saatekirje (Liite 2), jossa on kuvattu tutkimuksen tarkoitus, kulku ja aikataulu. Yhteistyökumppanin kanssa allekirjoitettiin suostumuslomake (Liite 3) ennen varsinaisen yhteistyön aloittamista. Lisäksi yhteistyökumppanin kanssa allekirjoitettiin yhteistyösopimus, jossa sovittiin muun muassa tekijänoikeuksista.

Tiedot kerättiin anonymisti ja käsiteltiin luottamuksellisesti. Tutkimuksen kysymykset olivat oppaan sisältöön liittyviä. Kyselylomakkeessa ei esitetty henkilökohtaisia kysymyksiä, joista vastaaja olisi mahdollista tunnistaa. Tiedot säilytettiin luottamuksellisesti. Opinnäytetyön kannalta tarpeettomat lomakkeet hävitettiin opinnäytetyöprojektin lopussa silppuamalla lomakkeet silppurilla.

7.6 Aineiston analysointi

Kyselylomakkeen avulla kerätty laadullinen aineisto analysoitiin sisällönanalyysin avulla aineistolähtöisesti. Aineistosta etsittiin yhtäläisyyksiä ja eroja pyrkien löytämään vastauksia tutkimusongelmiin.

Avoimista kysymyksistä saatu aineisto käsiteltiin vaiheittain. Aineisto kirjoitettiin puhtaaksi eli litteroitiin. Puhtaaksi kirjoitettu aineisto luettiin läpi useaan otteeseen kattavan kuvan saamiseksi aihepiiristä. Aineisto koodattiin ohessa esitetyn mallin mukaisesti (Taulukko 2). Koodien avulla tekstistä poimittiin kyseistä aihetta käsittelevät asiat yhteen. Näin aineisto ryhmiteltiin teemoiksi eli klusteroitiin käymällä aineisto tarkasti läpi etsimällä tekstistä samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia.

Kyselylomakkeiden koodausrunko ja esimerkkejä

A = Mielipiteet tukiviittomien hyödyntämisen mahdollisuuksista

- *Kun kommunikaatiossa on ongelmia*
- *Sanallisen ohjauksen tukena tai muun kommunikaatiolaitteen rinnalla*
- *Lapsi usein keskittyy paremmin*
- *Henkilön saa keskittymään ”viestiin” paremmin*

B = Oppaan sisältöön ja ulkoasuun liittyvät mielipiteet ja toiveet

- *Lapsen elämään / leikkiin liittyviä*
- *Tapahtumiin liittyviä*
- *Siirtymiin liittyviä*
- *Värit*
- *Eläimet*
- *Tunnetilat*
- *Välineistöön liittyvät sanat*

C = Mielipiteet tukiviittomien opettelua helpottavista keinoista

- *Täsmäopas, jossa olisi lasten terapiatilanteisiin sopivia viittomia helposti löydettävissä*
- *Keskeisen sanaston sisältävä opetustuokio*

D = Muut kehitysideat

- *Selkeä ja yksinkertainen*
- *Lyhyet ja ytimekkäät sanat/sanonnat*

Taulukko 2. Tutkittaville suoritettun kyselyn koodausrunko ja esimerkkejä kunkin otsikon alle koodautuneista sanoista/ sanonnoista

8 Tulokset

Yhteistyö Fysioterapia Ensiasikelen kanssa alkoi loppusyksystä, tutkimusluvan myöntämisen jälkeen. Fysioterapeuteille suoritettiin kysely joulukuun aikana kyselylomakkeilla (Liite 1). Kyselyn avulla pyrittiin selvittämään, millaista tukiviittomasanastoa fysioterapeutit käyttävät ja kaipaavat fysioterapiatilanteissa sellaisten lasten kanssa, joilla on kommunikaation ongelmia. Lisäksi haluttiin selvittää, miten fysioterapeutti voi hyödyntää tukiviittomia fysioterapiassa ja tukea lapsen kielellistä kehitystä fysioterapiaprosessin aikana. Kyselyyn vastasi lopulta kaksi lasten kanssa toimivaa fysioterapeuttia. Palautuneet vastaukset käytiin läpi ja analysoitiin, minkä perusteella lähdettiin rakentamaan opasta.

8.1 Tukiviittomaoppaan sisältö

Kyselylomakkeen mukaan oppaasta toivottiin selkeää ja yksinkertaista, keskeiset sanat sisältävää täsmäopasta. Oppaaseen sisällytettiin siirtymiin, leikkiin ja pukeutumiseen sekä muuhun lapsen elämään liittyvää sanastoa, kuten välinesanastoa, värejä ja tunnesanoja. Nämä aihealueet valikoituivat fysioterapeuteille suoritettuna kyselyn perusteella.

Osa oppaaseen valikoituneista sanoista koostui fysioterapeuttien hyödyllisiksi havaitsemista tukiviittomista. Sanat liittyivät muun muassa pukeutumiseen ja riisuutumiseen sekä siirtymiin. Siirtymistä esimerkkeinä: *Jumpa ensin → sitten syödään. Ensin kävellään → sitten portaat. Käy istumaan – nouse seisomaan.* Lisäksi fysioterapeuteilla on ollut paljon käytössä tukiviittomat lopeta, jatka, odota, katso ja uudestaan.

Osa tukiviittomasanastosta muodostui fysioterapeuttien kaipaamista tukiviittomista, jotka ovat olleet vähällä käytöllä ja vaativat sen vuoksi kertaamista. Näitä olivat esimerkiksi eri pihavälineisiin liittyvät sanat kuten liukumäki, hiekkalaatikko, keinu ja pyörä. Leikkeihin liittyvät sanat kuten palapeli, pallo, auto ja nukke. Kotileikkeihin liittyvät sanat kuten syödä ja juoda. Ja tapahtumiin liittyvät sanat kuten ensin, seuraavaksi, odota, uudestaan, vielä, lisää, katso, kuuntele ja pitää lopettaa. Lisäksi fysioterapeutit kaipasivat väri-, eläin- ja tunnesanoja.

Fysioterapeuttien antaman palautteen mukaan valmiin tukiviittomaoppaan sanasto on kattavaa ja fysioterapeutin työhön sopivaa.

8.2 Fysioterapeutin tuki kielenkehityksessä

Fysioterapeutit ovat kokeneet tukiviittomat hyödyllisiksi etenkin tilanteissa, joissa on paljon ulkopuolisia häiriötekijöitä. He ovat hyödyntäneet tukiviittomia sanallisen ohjauksen tukena tai muun kommunikaatiolaitteen rinnalla yksinkertaisten asioiden sekä pyyntöjen yhteydessä. Fysioterapeuttien kokemuksen mukaan lapset keskittyvät silloin paremmin.

Kirjallisuuskatsauksen mukaan mahdollisuus liikkua ja tutkia ympäristöä itsenäisesti on pohjana myöhemmälle kognitiiviselle ja kielelliselle kehitykselle. Itsenäinen liikkuminen kehittää motoristen taitojen lisäksi havainnoimisen ja tiedonkäsittelyn taitoja.

8.3 Fysioterapeutin tuki tukiviittomien opettelussa

Kirjallisuuskatsauksen perusteella aikuisten antama esimerkki ja kieliympäristön takaaminen ovat edellytyksiä lapsen tukiviittomien oppimiselle. Puhetta tukevien ja korvaavien kommunikointimenetelmien käyttöön kannustava ja niitä käyttävä ympäristö mahdollistavat kielen oppimisen.

Tukiviittomien käyttöönotossa fysioterapeutin tuki liikkumisen tukemisessa on merkityksellistä. Kehonhallinnan ja istumatasapainon kehittyminen on tärkeää, jotta kädet vapautuvat viittomiseen.

9 Pohdinta

Opinnäytetyön idea nousi keskustelusta tukiviittomien hyödyntämisestä erityislasten puhetta tukevana välineenä. Monelle lapselle tukiviittomat toimivat väliaikaisena ilmaisun keinona, ja he oppivat vähitellen ilmaisemaan itseään puheen avulla. Tällöin viittomat toimivat puheen kehitystä tukevana keinona. Toisille viittomat jäivät pysyväksi ilmaisun keinoksi.

Terapiatilanteisiin liittyvän sanaston hakeminen monesta eri lähteestä yhdistelmällä on työlästä ja aikaa vievää, minkä vuoksi heräsi ajatus fysioterapia-aiheisen tukiviittomasanaston kokoamisesta yhteen itsenäisen opiskelun ja muistin tueksi. Toisaalta myös monet kansanopistot ja työväenopistot järjestävät tukiviittomakursseja, joilla tukiviittomien opiskelu on mahdollista. Lisäksi monien viittoma-kielen tulkkausta tarjoavien yritysten kautta on mahdollista järjestää tukiviittomakursseja tietyn alan ammattilaisille esimerkiksi työnantajan tilauksesta suoraan työpaikalle. Muistin tukena tukiviittomaopas voi kuitenkin olla hyödyksi.

9.1 Aineisto

Tutkittava joukko on perusjoukkoon nähden vino, sillä se edustaa vain pientä osaa perusjoukosta. Tutkittaviin valikoitui fysioterapeutteja, joilla tukiviittomat ovat jo ennestään käytössä. Fysioterapeutit, joille tukiviittomat eivät ole entuudestaan tuttuja, jäivät kokonaan tutkimusjoukon ulkopuolelle. Otanta oli pieni, mikä heikentää osaltaan tutkimuksen luotettavuutta. Haastatteluaineisto ei näin ollen edusta koko Suomeen yleistettäviä tuloksia, koska tutkimus on suoritettu pienellä otannalla Lappeenrannassa. Otosryhmä pohjautui yhteistyökumppanin henkilökuntaan, jonka toiveisiin ja vinkkeihin opinnäytetyön tuloksena syntynyt opas räätälöitiin.

9.2 Menetelmät

Kysely ja kirjallisuuskatsaus osoittautuivat sopiviksi tiedonkeruumenetelmiksi kehittämistehtävään. Kysely olisi ollut hyvä suorittaa laajemmalle tutkimusjoukolle, jotta tulokset olisivat paremmin yleistettävissä. Suurempi tutkimusjoukko mahdollistaisi myös aineiston tilastollisen käsittelyn ja toisi enemmän näkökulmia kehittämistyöhön.

Videoiden tarkoituksena on helpottaa piirroskuvina kuvattujen viittomien liikkeen hahmottamista. Videoiden tuottamiseksi olisi voinut vaihtoehtoisena tapana ottaa yhteyttä viittomakielen tulkkiopiskelijoihin Humanistisessa ammattikorkeakoulussa tai Diakonia-ammattikorkeakoulussa ja ehdottaa opinnäyteyhteistyötä. Fysioterapeuttikoulutuksen puolella olisi suoritettu kysely fysioterapeuteille sekä suunniteltu opas, jonka pohjalta tulkkiopiskelijat olisivat tuottaneet videot oppaaseen. Tulkkiopiskelijoilla olisi todennäköisesti ollut käytettävissä kuvausstudio ja laajempaa asiantuntijuutta viittomien valinnassa sekä tarkistuksessa, jolloin videot olisivat olleet laadukkaampia ja viittomat varmasti oikein suoritettuja.

Oppaan testausvaihe jätettiin kehittämistyöstä kokonaan pois. Interventiojakso ja siitä suoritettu kysely voisi tuoda kehittämisideoita oppaaseen. Testaus suuremmalla tutkimusjoukolla ja oppaan kehittäminen sen perusteella on yksi jatkotutkimusaiheista.

9.3 Tulokset

Kyselylomakkeen mukaan oppaasta toivottiin selkeää ja yksinkertaista, keskeiset sanat sisältävää täsmäopasta. Mielestäni tässä onnistuttiin ja oppaasta saatu palaute oli positiivista. Oppaaseen sisällytettiin siirtymiin, leikkiin ja pukeutumiseen, sekä muuhun lapsen elämään liittyvää sanastoa, kuten välinesanastoa, värejä ja tunnesanoja. Nämä aihealueet valikoituivat fysioterapeuteille suoritetun kyselyn perusteella. Fysioterapeutit arvioivat antamassaan palautteessa sanaston olevan laaja ja fysioterapeutin työhön sopivaa.

Fysioterapeutit ovat kokeneet tukiviittomat hyödyllisiksi etenkin tilanteissa, joissa on paljon ulkopuolisia häiriötekijöitä. Fysioterapeutit ovat hyödyntäneet tukiviittomia sanallisen ohjauksen tukena tai muun kommunikaatiolaitteen rinnalla yksinkertaisten asioiden sekä pyyntöjen yhteydessä. He ovat kokeneet lapsen keskittyvän tällöin paremmin.

Tutkimuksen tulokset eivät ole yleistettävissä pienen otantakoon vuoksi. Niitä voidaan kuitenkin pitää suuntaa-antavina. Tutkittavilla fysioterapeuteilla on useiden vuosien työkokemus lasten fysioterapiasta, ja he ovat käyttäneet tukiviittomia työnsä tukena.

Aiheesta oli vaikeaa löytää tuoreita ja valideja tutkimuksia, mikä toi haasteita tiedonkeruuseen. Tukiviittomien käytöstä osana fysioterapiaa ei löytynyt tehtyjä tutkimuksia.

9.4 Jatkotutkimusaiheet

Oppaan kehittäminen ja sen käytettävyyden parantaminen edellyttäisi oppaan testaamista suuremmalla joukolla. Tulokset voitaisiin tällöin analysoida tilastollisesti ja tulokset olisivat paremmin yleistettävissä. Saatujen tulosten perusteella oppaasta voisi kehittää esimerkiksi mobiiliversion tai internetsivuston, josta viittomia olisi nopeampi etsiä esimerkiksi hakutoiminnon avulla. Internetpohjainen alusta mahdollistaisi myös sanaston laajentamisen.

Videoiden laadun parantaminen lisääisi käyttömukavuutta ja mahdollisesti innostaisi useampaa fysioterapeuttia ottamaan tukiviittomat käyttöön työn ohella. Tulkkiopiskelijoiden kanssa yhteistyössä tuotettu opinnäytetyö voisi olla ratkaisu tähän.

10 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tuloksena syntyneestä oppaasta saatu palaute oli myönteistä ja sille kerrottiin olevan tarvetta. Myös tutkittavien aikaisemmat kokemukset tukiviittomien hyödyntämisestä ovat olleet positiivisia. Tukiviittomat toimivat sanallisen ohjauksen tukena tai muun kommunikaatiolaitteen rinnalla yksinkertaisten asioiden sekä pyyntöjen yhteydessä. Tukiviittomat voivat olla hyödyksi osana fysioterapiaa etenkin tilanteissa, joissa on paljon ulkopuolisia häiriötekijöitä.

Fysioterapeuttien rooli kielenkehityksen tukemisessa painottuu lapsen omatoimisen liikkumisen tukemiseen. Omatoimisen liikkumisen kautta lapsi pystyy käyttämään monipuolisemmin kommunikointia tukevia keinoja ja olemaan näin vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa.

Kuvat

Kuva 1. Tutkimusasetelma s. 18

Kuva 2. Kirjallisuuskatsauksessa käytettyjä tietokantoja ja hakusanoja s. 19

Kuva 3. Oppaan laatimisen vaiheet (mukaillen Kananen 2012) s. 22

Taulukot

Taulukko 1. Tutkimusongelmat ja niiden vastaavuus tiedonkeruumenetelmiin s. 20

Taulukko 2. Tutkittaville suoritettun kyselyn koodausrunko s. 24

Lähteet

Ahonen T., Aro T., Siiskonen T., Ketonen R. 2011. Kielen oppiminen ja oppimisvaikeudet – Leikin asia? Teoksessa: Siiskonen T., Aro T., Ahonen T., Ketonen R. (toim.) *Joko se puhuu, Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa*. Vantaa, PS-kustannus. 362–370.

Ahonen T. & Lyytinen P. 2011. Kielen kehityksen vaikeudet. Teoksessa: Siiskonen T., Aro T., Ahonen T., Ketonen R. (toim.) *Joko se puhuu, Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa*. Vantaa, PS-kustannus. 81–99.

Ahonen T., Taipale-Oiva S., Kokko J., Kuittinen T., Cantell M. 2008. Motoriikka. Teoksessa: Ahonen T., Siiskonen T., Aro T. (toim.) *Sanat sekaisin? Kielelliset oppimisvaikeudet ja opetus kouluiässä*. Juva, PS-kustannus. 175–199.

Ahti H. 2000. Perheen ohjaus lapsen kuulovammadiagnoosin varmistuessa. Teoksessa Lonka E. & Korpijaakko-Huuhka A. (toim.) *Kuulon ja kielen kuntoutus, Vuorovaikutuksesta kommunikointiin*. Helsinki, Palmenia-kustannus. 127–142.

Daniels M. 1996. Seeing language: The effect over time of sign language on vocabulary development in early childhood education. *Child Study Journal*, 26 (3), 193.

Flapper B.C.T. & Schoemaker M.M. 2013. Developmental coordination disorder in children with specific language impairment: comorbidity and impact on quality of life. *Research in Developmental Disabilities* 34:2, 756–763.

Huhtanen K. 2005. Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointimenetelmät Suomessa vuosituhaten taitteessa. Kehitysvammaliitto.

Kananen J. 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä – Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Tampere. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Karras H.C., Morin D.N., Gill K., Izadi-Najafabadi S. & Zwicker J.G. 2018. Health-related quality of life of children with Developmental Coordination Disorder. DOI: 10.1016/j.ridd.2018.05.012 Luettu 6.11.2018

Kauranen K. 2011. Motoriikan säätely ja motorinen oppiminen. Tampere, Liikuntatieteellinen seura ry.

Ketonen R., Palmroth A., Röman M., Salmi P., Poikkeus A. 2011. Kieli ja kommunikaatio. Teoksessa: Siiskonen T., Aro T., Ahonen T., Ketonen R. (toim.) *Joko se puhuu, Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa*. Vantaa, PS-kustannus. 176–198.

Klippi A. 2005. Vuorovaikutuksesta puheeseen – Puheesta vuorovaikutukseen: Sanalliset ja ei-sanalliset ainekset kehittyvässä ja poikkeavassa vuorovaikutuksessa. *Puhe ja kieli* 25:2, 35–52.

Korpela J. 2002. Ohjeen kirjoittaminen. <http://jkorpela.fi/kirj/7.7.html> Luettu 3.6.2018

Korpilahti P. 2009. Kielen kehityksen häiriöt; viivästynyt ja poikkeava kielenkehitys. Teoksessa: Launonen K. & Korpijaakko-Huuhka A. (toim.) *Kommunikoinnin häiriöt: Syitä, ilmenemismuotoja ja kuntoutuksen perusteita*. Helsinki, Gaudeamus. 39–58.

Kotus. Vinkkejä ohjetekstin tekijöille. https://www.kotus.fi/ohjeet/virkakieli/ohjeita/ohjeita_ohjeiden_tekijoille Luettu 2.6.2018

Käypähoito -suositus (2010). Kielellinen erityisvaikeus (dysfasia, lapset ja nuoret). Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin, Suomen Foniatri ry:n ja Suomen Lastenneurologisen yhdistyksen asettama työryhmä. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim. Saatavilla: www.kaypahoito.fi.

Laakso M. 2011. Esikielellinen vuorovaikutus ja kommunikointi. Teoksessa: Siiskonen T., Aro T., Ahonen T., Ketonen R. (toim.) *Joko se puhuu, Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa*. Vantaa, PS-kustannus. 20–47.

Launonen K., Lonka E. 2000. Puhetta edeltävän kommunikoinnin kehitys ja sen tukeminen. Teoksessa Lonka E. & Korpijaakko-Huuhka A. (toim.) *Kuulon ja kielen kuntoutus, Vuorovaikutuksesta kommunikointiin*. Helsinki, Palmenia-kustannus. 15–34.

Launonen K. 1998. Eleistä sanoihin, viittomista kieleen. Kehitysvammaliitto ry, Helsinki.

Launonen K. 2005. Viittomien käyttö kielen ja kommunikointitaitojen kehittämisessä. Teoksessa: Huuhtanen K. Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointimenetelmät Suomessa vuosituhaten taitteessa. Kehitysvammaliitto.

Launonen K. 2010a. Liikuntavammaisuuteen ja älylliseen kehitysvammaisuuteen liittyvät kielen kehityksen piirteet. Teoksessa: Korpilahti P., Aaltonen O., Laine M. Kieli ja Aivot: Kommunikaation perusteet, häiriöt ja Kuntoutus. Turun yliopisto, Kognitiivisen neurotieteen tutkimuskeskus. 243–250.

Launonen K. 2010b. Puhetta tukeva ja korvaava kommunikointi kuntoutuksen tavoitteena ja keinona. Teoksessa: Korpilahti P., Aaltonen O., Laine M. Kieli ja Aivot: Kommunikaation perusteet, häiriöt ja Kuntoutus. Turun yliopisto, Kognitiivisen neurotieteen tutkimuskeskus. 337–344.

Lyytinen P. 2011. Kielen kehityksen varhaisvaiheet. Teoksessa: Siiskonen T., Aro T., Ahonen T., Ketonen R. (toim.) Joko se puhuu, Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa. Vantaa, PS-kustannus. 48–68.

Marttinen M., Ahonen T., Aro T., Siiskonen T. 2008. Kielen kehityksen erityisvaikeus. Teoksessa: Ahonen T., Siiskonen T., Aro T. (toim.) Sanat sekaisin? Kielelliset oppimisvaikeudet ja opetus kouluiässä. Juva, PS-kustannus. 19–32.

Papunet kuvatyökalu. <http://papunet.net/materiaalia/kuvatyokalu>. Luettu 2.1.2019

Pesonen S. & Tarvainen J. 2003. Julkaisun tekeminen. Porvoo, WS Bookwell.

Puupponen, H. Viestinnän peruskysymykset 2003. <http://appro.mit.jyu.fi/essikurssi/viestinta/t1/#TOC2> Luettu 12.11.2018

Rautakoski P., Tuovinen S., Rajala P. 2007. Vuorovaikutuksen tukeminen. Teoksessa: Aro T., Siiskonen T., Ahonen T. (toim.) Ymmärsinkö oikein? Kielelliset vaikeudet nuoruusiässä. Jyväskylä, PS-kustannus. 74–94.

Rosqvist E. & Jeglinsky I. 2010. Kehittämishankkeissa esille CP-aikuisten toimintakyvyn ongelmat ja fysioterapian vaikuttavuus. *Fysioterapia* 57:5, 32–35.

Silvén M. 2006. Mitä varhainen vuorovaikutus ja 2-vuotiaan kielitaito kertovat kehityksen jatkumosta? *Puhe ja kieli*, 26:2, 115–122.

von Tetzchner S. & Martinsen H. 2000. Johdatus puhetta tukevaan ja korvaavaan kommunikointiin. Helsinki, Kehitysvammaliitto.

Viholainen H., Ahonen T., Lyytinen P., Cantell M., Tolvanen A. & Lyytinen H. 2006. Early motor development and later language and reading skills in children at risk of familial dyslexia. *Developmental Medicine & Child Neurology* 48: 367–373.

Viholainen H. & Ahonen T. 2011. Motoriikka. Teoksessa: Siiskonen T., Aro T., Ahonen T., Ketonen R. (toim.) *Joko se puhuu, Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa*. Vantaa, PS-kustannus. 220–234.

Viholainen H. 2006. Suvussa esiintyvän lukemisvaikeusriskin yhteys motoriseen ja kielelliseen kehitykseen: Tallaako lapsi kielensä päälle? *Jyväskylä studies in education, psychology and social research* 282. Jyväskylä University Printing house.

VirtuaaliAMK 2005. Kirjalliset potilasohjeet viestinnän näkökulmasta. <http://www2.amk.fi/digma.fi/eetu/www.amk.fi/opintojak-sot/030905/1116425173436/1117079889682/1117096445579/1117097997493.html> Luettu 11.6.2018

Waternberg N., Waiserberg N., Zuk L. & Lerman-Sagie T. 2007. Developmental coordination disorder in children with attention-deficit–hyperactivity disorder and physical therapy intervention. *Developmental Medicine & Child Neurology* 49, 920–925.

Överlund J. 2009. Puhe ja kieli kehittyvät vuorovaikutuksessa. Teoksessa: Lau-
nonen K. & Korpijaakko-Huuhka A. (toim.) Kommunikoinnin häiriöt: Syitä, ilme-
nemismuotoja ja kuntoutuksen perusteita. Helsinki, Gaudeamus. 19–38.

LIITE 1 Kysely tukiviittomista

Seuraavaan lomakkeeseen on koottu muutamia kysymyksiä tukiviittomiin liittyen. Mikäli tilaa on liian vähän, voit hyvin jatkaa kääntöpuolelle tai vastata kokonaan eri paperille. Kysymyksiin voi vastata vapaasti ja lomakkeeseen saa mielellään lisätä myös omia toiveita ja ehdotuksia.

1. Millaista tarvetta sinulla on tukiviittomille työssäsi?

---

2. Millaisissa tilanteissa koet tukiviittomat hyödyllisiksi?

---

3. Minkälaista sanastoa käytät?

---

4. Minkälaista sanastoa kaipaavat?

---

5. Mitä tietoa tarvitset tukiviittomista?

---

6. Mikä voisi helpottaa viittomien kertaamista?

---

7. Onko sinulla muita vinkkejä tai toiveita oppaaseen liittyen?

Kiitos vastauksistasi!

LIITE 2 Saatekirje

Hyvä vastaanottaja,

Olen Saimaan ammattikorkeakoulun fysioterapiaopiskelija ja koulutukseemme kuuluu opinnäytetyön tekeminen. Opinnäytetyöni on tukiviittomien hyödyntämisen kehittämistehtävä, jonka tarkoituksena on tuoda fysioterapeuttista näkemystä tukiviittomien hyödyntämiseen osana lasten fysioterapiaa. Tavoitteeni on helpottaa tukiviittomien kertausta ja madaltaa käyttöönoton kynnystä, jotta tukiviittomat saataisiin paremmin myös fysioterapeuttien käyttöön. Opinnäytetyöni tuloksena syntyy systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen perustuva opas.

Toivon teidän osallistuvan projektiini. Osallistumisenne tutkimukseen on tärkeää, sillä uskon saavani teiltä arvokasta tietoa liittyen tukiviittomien käyttämiseen. Olette ehkä jo olleet tekemisissä kommunikointia tukevien menetelmien kanssa työnne kautta ja arvostaisin ideoitanne kovasti. Tukiviittomien vaikuttavuudesta kielen kuntoutuksessa ja ymmärryksen tukemisessa on paljon tieteellistä näyttöä, mutta konkreettisia oppaita tukiviittomien soveltamisesta ja hyödyntämisestä fysioterapeutin työn tukena ei juurikaan ole.

Tarkoitukseni on selvittää ja kartoittaa teille jaettavan kyselylomakkeen avulla, millaisia tarpeita ja käyttömahdollisuuksia tukiviittomilla teidän mielestänne on osana fysioterapiaa sekä millaisia apuja tarvitsisitte, jotta tukiviittomien käyttö olisi helpompaa. Pysin suorittamaan kyselyn joulukuun alkupuolella 2018.

Tavoiteltu oppaan valmistumisaika on joulukuun lopussa 2018, minkä jälkeen tarkoitukseni on antaa opas teille arvioitavaksi. Toivoisin että voisitte antaa minulle arvokasta palautetta oppaan toimivuudesta ja käytettävyydestä. Arvionne jälkeen saatan oppaan viimeistelyyn muotoon teiltä saadun palautteen perusteella. Oppaan ja hankkeen suunnitellaan valmistuvan lopulliseen muotoonsa tammikuussa 2019.

Pyydän huomioimaan, että opinnäytetyöni tulokset ja opas tulevat olemaan julkisia. Yhteistyöhön osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja yhteistyön keskeyttäminen on taholtanne mahdollista missä vaiheessa tahansa. Tiedot säilytetään luottamuksellisesti niin, että osallistujien nimiä tai henkilötietoja ei julkaista ilman lupaa. Opinnäytetyön kannalta tarpeettomat lomakkeet tullaan hävittämään opinnäytetyöprojektin lopussa tietosuojaturvallisesti. Jos teillä on kysyttävää liittyen opinnäytetyöhöni, niin vastaan kysymyksiinne mielelläni.

Lämpimästi kiitos osallistumisestasi!

Inkariina Laine

Fysioterapia-opiskelija

Sosiaali- ja terveysala
Fysioterapian koulutusohjelma
Saimaan ammattikorkeakoulu

LIITE 3 Suostumuslomake

Opinnäytetyö: **Tukiviittomat lasten fysioterapiassa – Opas fysioterapeuteille**

Inkariina Laine

Olen saanut riittävästi tietoa kyseisestä opinnäytetyöstä ja olen ymmärtänyt saamani tiedon.

Minulla on ollut mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olen saanut kysymyksiini riittävät vastaukset.

Tiedän, että minulla on mahdollisuus keskeyttää osallistumiseni missä tahansa vaiheessa.

Suostun vapaaehtoisesti osallistumaan tähän opinnäytetyöhön liittyvään tutkimukseen.

Allekirjoitukset ja nimenselvennykset:

Paikka ja aika:

Yhteistyöhenkilö

Paikka ja aika:

Inkariina Laine
Opinnäytetyön tekijä

TUKIVIITTOMAT LASTEN FYSIOTERAPIASSA

LUKIJALLE

Tukiviittomat lasten fysioterapiassa – opas fysioterapeuteille on toiminnallisen opinnäytetyön tuloksena syntynyt opas tukiviittomien hyödyntämisestä osana lasten fysioterapiaa. Opas on suunniteltu tukiviittomia tarvitsevien lasten kanssa työskentelevien fysioterapeuttien ja fysioterapiaopiskelijoiden käyttöön. Oppaan tavoitteena on helpottaa tukiviittomien käyttöönottoa ja niiden kertausta. Terapiatilanteisiin liittyvä sanasto on koottu yhteen, jotta aihesanaston löytäminen helpottuisi ja viittomien käytön kynnyks tästä kautta madaltuisi.

Kiitän projektiin osallistunutta Fysioterapia Ensiaskeleen henkilökuntaa sekä muita oppaan toteuttamiseen osallistuneita. Toivon oppaan innostavan tukiviittomien hyödyntämisestä kiinnostuneita soveltamaan ja kehittämään tukiviittomien käyttöä työssään.

Keravalla 7.1.2019

Inkariina Laine

Fysioterapiaopiskelija

Saimaan ammattikorkeakoulu

TUKIVIITTOMAT

Tukiviittomien käyttö osana kielihäiriöisen lapsen arkea ja kuntoutusta tukee lapsen osallisuutta, toimijuutta ja puheen kehitystä sekä tuo keinoja itseilmaisuun. Kun lapsen kanssa toimivat henkilöt käyttävät tukiviittomia, vahvistaa tämä viittomien tuomista lapsen omaan käyttöön. Viittomien käyttö voi myös helpottaa fysioterapeutin antamien ohjeiden ymmärtämistä. Säännöllisessä käytössä viittomat luovat pohjaa yhteiselle kielelle.

Kun viittomia käytetään lapsen kielen kehityksen tukena, on tärkeää liittää viittomat puheeseen. Samanaikainen viittominen ja puhuminen voi osaltaan edistää puheen kehittymistä ja toisaalta helpottaa puheviestin ymmärtämistä. Liittäessään viittomat puheeseensa terapeutti tai vanhempi myös yleensä hidastaa automaattisesti puhettaan ja yksinkertaistaa sanomaa.

Varhaiskuntoutuksessa kantava ajatus on lapsen omien voimavarojen kehittäminen. Keskeistä on, että lapsi houkutellaan toimimaan aktiivisena osallistujana, eikä olemaan passiivinen kohde toisille ihmisille. Puheen selkiyttäminen, havainnollistaminen ja puhetta tukevien ja korvaavien kommunikoinnin keinojen käyttäminen auttavat tukemaan keskustelua. Puhetta tukevien kommunikointimenetelmien käyttöönotto ja käytön yleistyminen edellyttää, että paremmin puhuva keskustelukumppani käyttää niitä myös itse. Heikommin puhuvaa rohkaisee ja motivoi ympäristön esimerkki ja toimintatapa.

Viittomien käyttäminen ei yleensä ole vanhemmille ja muille ihmisille luontevaa aluksi. Viittominen on työlästä, kun omat taidot tuntuvat puutteellisilta. Myönteinen asenne on kuitenkin tärkeintä. Lapsi rohkaistuu ja oppii ilmaisemaan tunteitaan ja omia mielihalujaan huomatessaan, että ympäristö käyttää viittomia mielellään.

OHJE KÄYTTÄJÄLLE

- ❖ Oppaan sanasto on jaettu aihepiireihin.
- ❖ Sisällysluettelosta löydät suomenkielisen sanaston, jonka avulla tukiviittomia on helpompi etsiä oppaasta.
- ❖ Oppaan viittomat on esitetty kuvin sekä videoin.
- ❖ Opetellessasi uusia viittomia käytä opasta verkossa, jolloin videot ovat helposti saatavilla.
  - Mikäli video näkyy epäselvänä, kokeile parantaa videon laatua Youtube-videon omista asetuksista.
    - Tietokoneella
      - Paina videosoittimesta *Asetukset* -kuvaketta .
      - Klikkaa *Laatu*.
      - Valitse haluamasi laatuasetus (1080p on korkealaatuinen).
    - Mobiililaitteella
      - Valitse videosoittimesta *Lisää* .
      - Napauta *Laatu*.
      - Valitse haluamasi laatuasetus.
- ❖ Tulostettua opasta voit hyödyntää muistin tukena.
  - Kuvat auttavat palauttamaan mieleen viittoman paikan ja käsimuodon.
- ❖ Käytä tukiviittomia puheen rinnalla.
  - Viito lauseen keskeisiin sanoihin, avainsanoihin, jota haluat korostaa.
- ❖ Osa viittomista on tilanteeseen sidottuja.
  - Tällaiset viittomat ovat usein tekemistä ilmaisevia sanoja, jotka on sidottu tiettyyn paikkaan tai esineeseen.
  - Esimerkiksi kiipeämistä tai heittämistä kuvaavat tukiviittomat riippuvat siitä mihin kiivetään tai mitä heitetään. (Palloa heitetään hyvin eri tavalla kuin vaikka vettä kiukaalle.)
  - Oppaaseen tällaiset viittomat on pyritty merkitsemään tähdellä *
- ❖ Tukiviittomat voidaan mukauttaa lapsen yksilölliseen tarpeeseen. Lapsen käyttämät viittomat eivät välttämättä ole virallisia, viittomakielestä lainattuja viittomia, vaan niitä on saatettu helpottaa lapsen tasolle sopiviksi.
- ❖ Oppaaseen on pyritty keräämään yleisimmin fysioterapiatilanteissa käytettävää sanastoa helpottamaan viittomien käytön aloittamista ja niiden soveltamista terapiatilanteisiin fysioterapeutin näkökulmasta.
- ❖ Lisää viittomia löydät Papunetin kuvatyökalusta <http://papunet.net/materiaalia/kuvatyokalu>, sekä osoitteesta <http://suvi.viittomat.net/index.php>

Sisällysluettelo

LUKIJALLE	1
TUKIVIITTOMAT.....	2
OHJE KÄYTTÄJÄLLE.....	3
SANASTOA	9
KYSYMYSSANAT.....	9
Kuka	9
Missä.....	9
Miten.....	9
Mitä, Mikä.....	9
Montako.....	10
VERBIT	11
LIIKUNTA.....	11
Heittää*	11
Hieroa	11
Hiihtää.....	11
Hypätä.....	11
Istua	12
Jumpata	12
Juosta	12
Keinua	12
Maata.....	12
Kiivetä*	12
Kävellä.....	13
Laskea mäkeä.....	13
Levätä.....	13
Luistella	13
Nostaa*	13
Nousta.....	13
Ottaa kiinni*	14
Pyöräillä	14
Ratsastaa.....	14
Seisoa	14

Soutaa	14
Sukeltaa	14
Uida	15
TOIMINTA	16
Aloittaa	16
Antaa	16
Auttaa	16
Jatkaa	16
Järjestää	17
Katsoa	17
Kerätä*	17
Kuunnella	17
Leikkiä	17
Lopettaa	17
Mennä, Lähteä	18
Odottaa	18
Ottaa*	18
Pelata	18
Pukea	18
Rakentaa	18
Riisua	19
Siivota	19
RUOKA	20
Juoda	20
Keittää	20
Syödä	20
VÄLINEET	21
JUMPPA	21
Apuväline	21
Hiekkalaatikko	21
Mäki	21
Portaat	21
Pyörätuoli	22

Pöytä	22
Trampoliini.....	22
Tuoli	22
Tyyny.....	22
Vessa	22
LELUT	23
Auto	23
Kirja	23
Lelu.....	23
Nukke	23
Palapeli.....	24
Pallo	24
Satu	24
VAATTEET	25
Hanskat	25
Housut.....	25
Kengät.....	25
Paita	25
Pipo	26
Sukat	26
Takki.....	26
KEITTIÖ	27
Haarukka	27
Kattila.....	27
Lusikka.....	27
Veitsi	27
ELÄIMET	28
Hevonen.....	28
Hiiri.....	28
Jänis.....	28
Karhu.....	28
Kissa	29
Koira	29

Leijona.....	29
Possu.....	29
Sammakko.....	29
Tiikeri	29
VÄRIT	30
Harmaa	30
Keltainen	30
Musta	30
Oranssi	30
Punainen	31
Ruskea	31
Sininen	31
Valkoinen	31
Vihreä.....	31
Violetti.....	31
IHMISIÄ.....	32
Avustaja	32
Fysioterapeutti.....	32
Isä.....	32
Kaveri	32
Mummo	33
Sisko	33
Vaari.....	33
Veli	33
Äiti.....	33
TAPA	34
Hidas/Hitaasti	34
Iso/Isosti*	34
Nopea/Nopeasti.....	34
Pieni/Pienesti*	34
Rauhallinen/Rauhallisesti	35
TUNNETILAT	36
Iloinen	36

Reipas.....	36
Surullinen.....	36
Vihainen.....	36
Väsynyt.....	37
AIKA JA PAIKKA.....	38
Ennen/Ensin.....	38
Nyt.....	38
Sisään.....	38
Sitten/Seuraavaksi.....	38
Ulos.....	39
Uudestaan.....	39
MUUTA.....	40
Hei.....	40
Hyvä.....	40
Kiitos.....	40
Näkemiin.....	40
Ole hyvä.....	41
Tervetuloa.....	41

SANASTOA

KYSYMYSSANAT

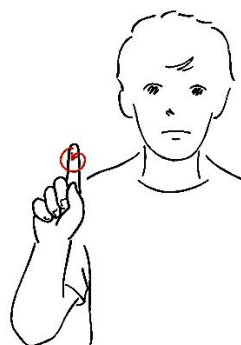
Kuka

papunet.net

<https://youtu.be/Jw3NpKuyczo>

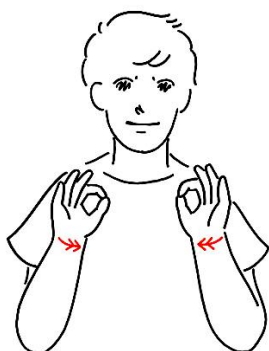
Missä

papunet.net

<https://youtu.be/VwDj4zxM3s0>

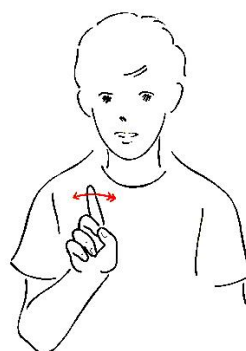
Miten

papunet.net

<https://youtu.be/aHoToDUZtb0>

Mitä, Mikä

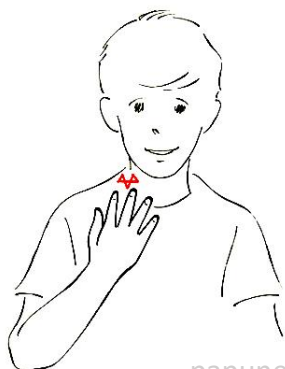

papunet.net

<https://youtu.be/bqpzEfKk1Pg>

Montako

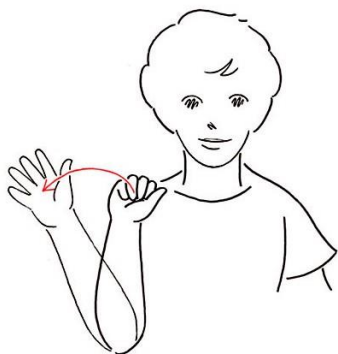
papunet.net

<https://youtu.be/SySy9YGpZr4>

VERBIT

LIIKUNTA

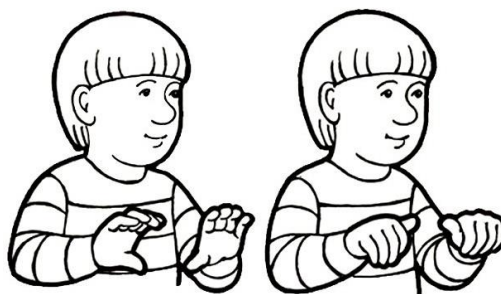
Heittää*

papunet.net

<https://youtu.be/fKTaAjrT3zc>

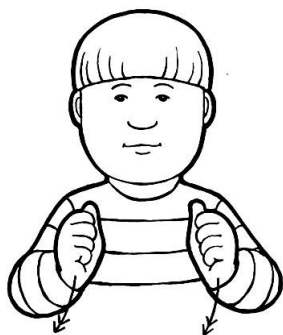
Hieroa

papunet.net

<https://youtu.be/1tnPkhimXIA>

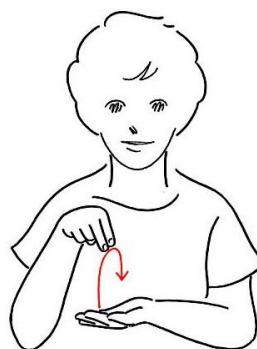
Hiihtää

papunet.net

https://youtu.be/1f4r7_rIfDE

Hypätä

papunet.net

<https://youtu.be/kVu7JLoC9RM>

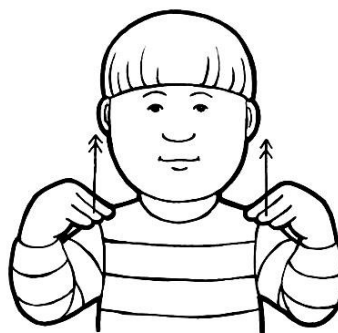
Istua

papunet.net

<https://youtu.be/4Z4-s28dDo>

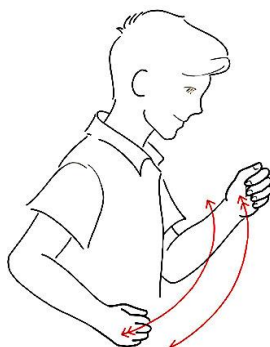
Jumpata

papunet.net

<https://youtu.be/6WvXfSOfbPM>

Juosta

papunet.net

<https://youtu.be/loJq6IKQEpA>

Keinua

papunet.net

<https://youtu.be/NE0nmzZj68I>

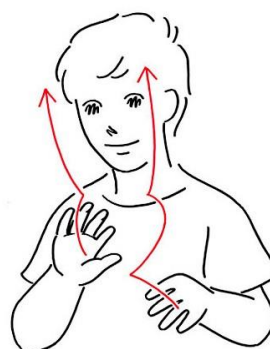
Maata

papunet.net

<https://youtu.be/DcwgQqXvWQQ>

Kiivetä*

papunet.net

https://youtu.be/_xzFtkUG7-M

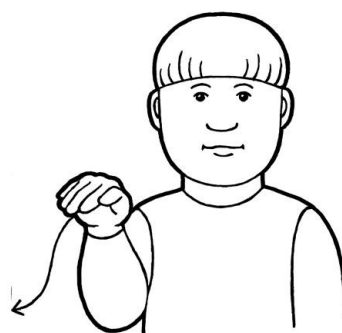
Kävellä

papunet.net

<https://youtu.be/N6rcz9-b8Nk>

Laskea mäkeä

papunet.net

https://youtu.be/ncPW6_2L6S8

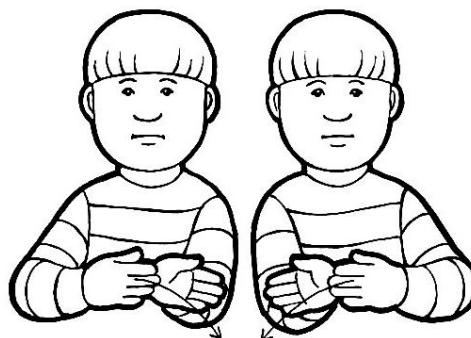
Levätä

papunet.net

https://youtu.be/pO2JEe_Lx-8

Luistella

papunet.net

<https://youtu.be/x1rFyIltFhc>

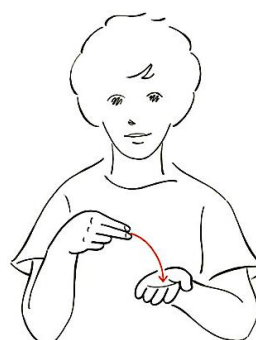
Nostaa*

papunet.net

<https://youtu.be/ft8DBTbQoLU>

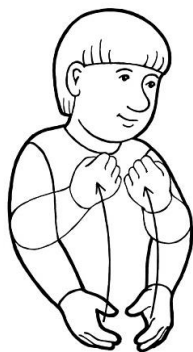
Nousta

papunet.net

<https://youtu.be/bnJBNbwndfY>

Ottaa kiinni*

papunet.net

<https://youtu.be/roq9WEQSeEg>

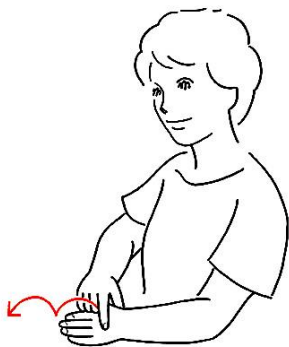
Pyöräillä

papunet.net

<https://youtu.be/NeCVzwa9vWs>

Ratsastaa

papunet.net

<https://youtu.be/JWir6VSKso8>

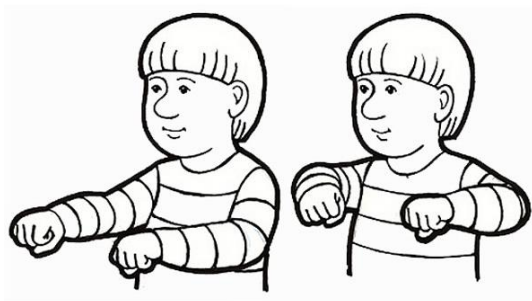
Seisoa

papunet.net

<https://youtu.be/Rfvjfs5g9I>

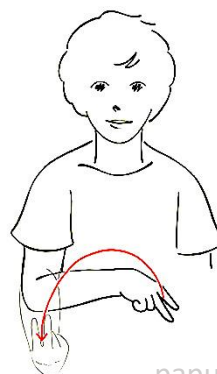
Soutaa

papunet.net

https://youtu.be/Cx_SuWfEHjI

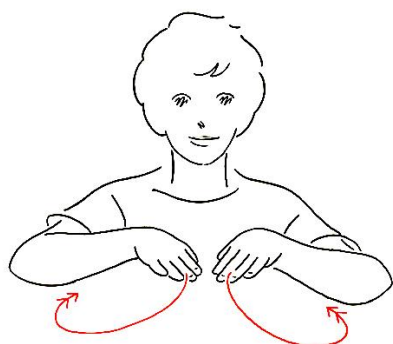
Sukeltaa

papunet.net

<https://youtu.be/towDDGd5doU>

Uida

papunet.net

<https://youtu.be/Yjt1I4DMACk>

VERBIT

TOIMINTA

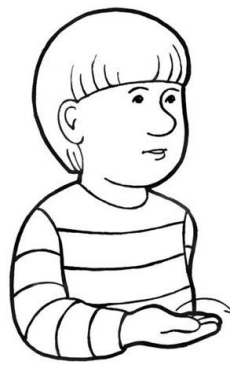
Aloittaa

papunet.net

<https://youtu.be/yHwn5nwzyWA>

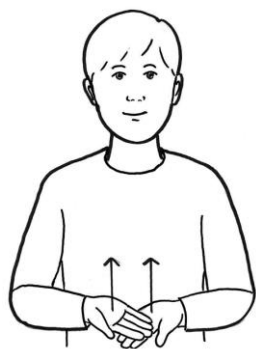
Antaa

papunet.net

<https://youtu.be/ymcCwlvalM8>

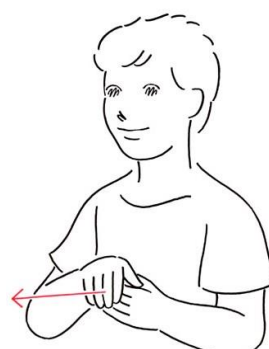
Auttaa

papunet.net

https://youtu.be/-ndKAYOL_J0

Jatkaa

papunet.net

<https://youtu.be/VnDPftf9lQQ>

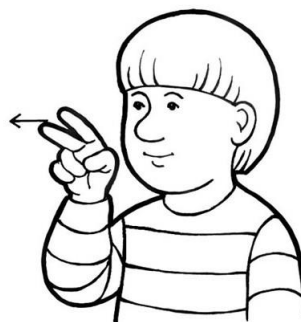
Järjestää

papunet.net

<https://youtu.be/wt8eCziRkt0>

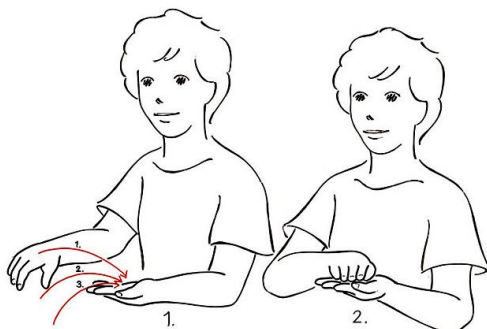
Katsoa

papunet.net

<https://youtu.be/wbuwZ79Rn2k>

Kerätä*

papunet.net

<https://youtu.be/Utlie81gSp4>

Kuunnella

papunet.net

<https://youtu.be/d2vOTSodMsk>

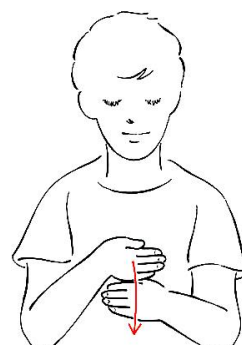
Leikkiä

papunet.net

<https://youtu.be/ghgk6v4IkHs>

Lopettaa

papunet.net

<https://youtu.be/-xJJvGTZaBI>

Mennä, Lähteä

papunet.net

<https://youtu.be/J-NMduhdEBY>

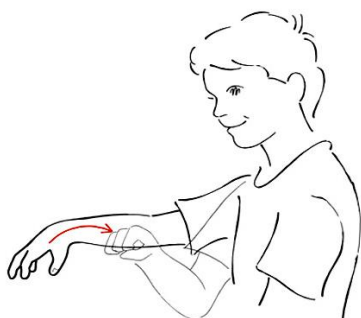
Odottaa

papunet.net

<https://youtu.be/n6ppdQJTNxc>

Ottaa*

papunet.net

<https://youtu.be/op0o4YmPIyc>

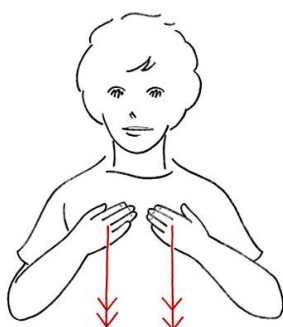
Pelata

papunet.net

<https://youtu.be/Ldhp5ogfFNc>

Pukea

papunet.net

<https://youtu.be/bax-JwwuUug>

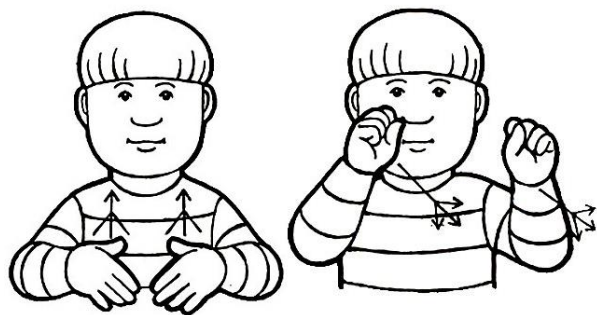
Rakentaa

papunet.net

<https://youtu.be/fsEZZW7fJ0s>

Riisua

papunet.net

<https://youtu.be/iAe-NxhCiag>

Siivota

papunet.net

<https://youtu.be/Qz8mo2SUCOQ>

VERBIT

RUOKA

Juoda

papunet.net

<https://youtu.be/x0mbGyEit2s>

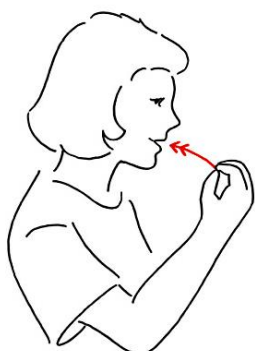
Keittää

papunet.net

<https://youtu.be/nMLIUGfplic>

Syödä

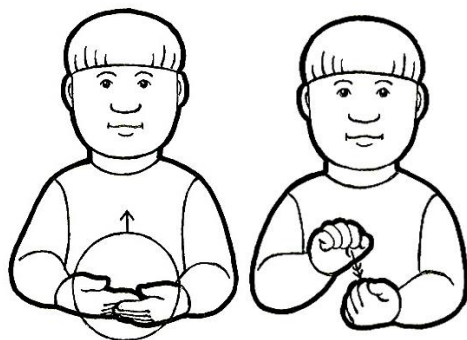
papunet.net

<https://youtu.be/1x8ZNJxx91k>

VÄLINEET

JUMPPA

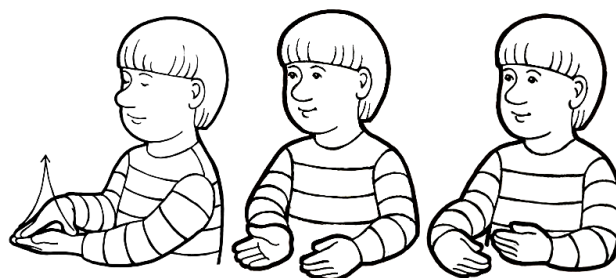
Apuväline

papunet.net

<https://youtu.be/iSwv2qejzPo>

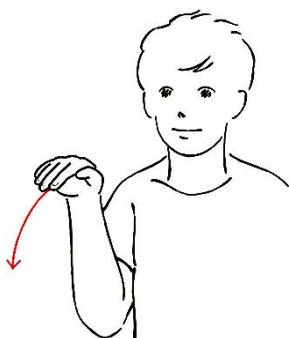
Hiekkalaatikko

papunet.net

https://youtu.be/E1YxS0IR_DI

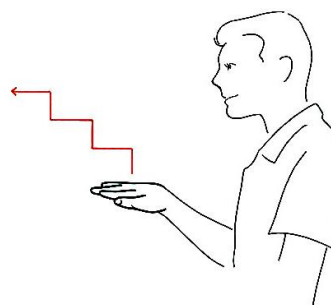
Mäki

papunet.net

<https://youtu.be/cULgKOXrvKM>

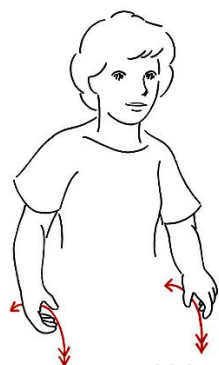
Portaat

papunet.net

<https://youtu.be/olDhYTRwWzU>

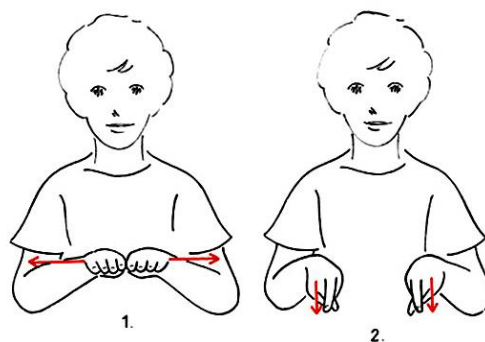
Pyörätuoli

papunet.net

<https://youtu.be/InOBDnjThbk>

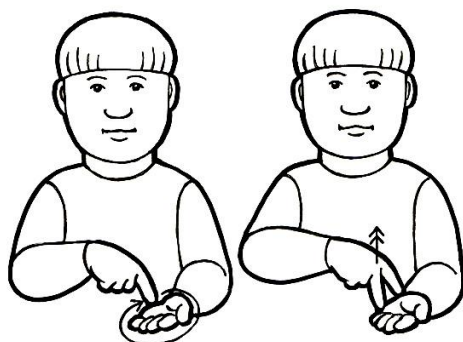
Pöytä

papunet.net

<https://youtu.be/el-O4CBEaFg>

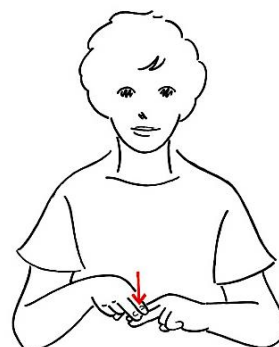
Trampoliini

papunet.net

<https://youtu.be/AVXYuvAVIxs>

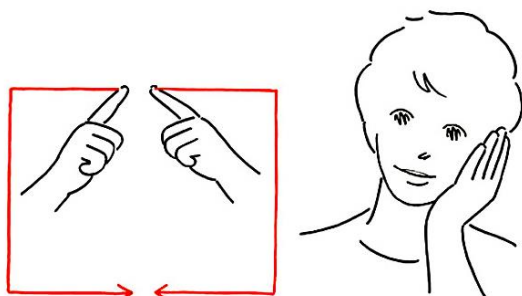
Tuoli

papunet.net

<https://youtu.be/czBelfkfuWg>

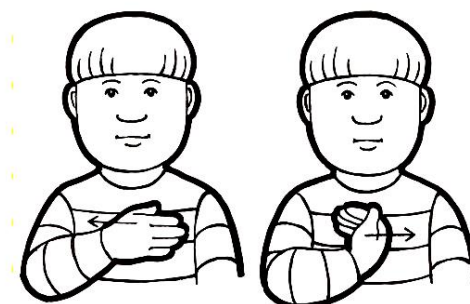
Tyyny

papunet.net (Muokattu)

<https://youtu.be/h9qvqGkXu-Y>

Vessa

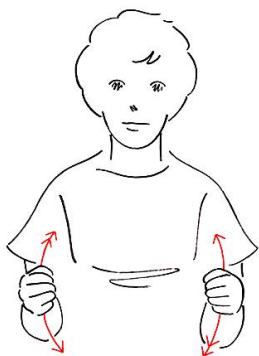
papunet.net

<https://youtu.be/sdzdCCplOIE>

VÄLINEET

LELUT

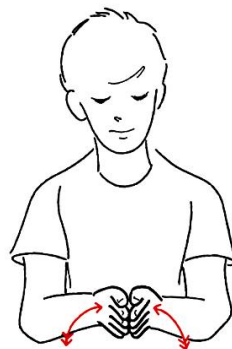
Auto

papunet.net

https://youtu.be/UHFT3b_LmqI

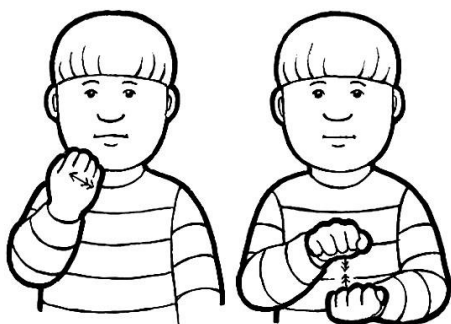
Kirja

papunet.net

<https://youtu.be/6WyFjDdWbI4>

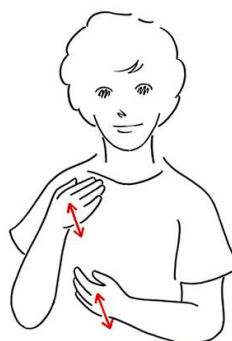
Lelu

papunet.net

<https://youtu.be/mGvmOWvSZ8Y>

Nukke

papunet.net

<https://youtu.be/ROr0I962IKk>

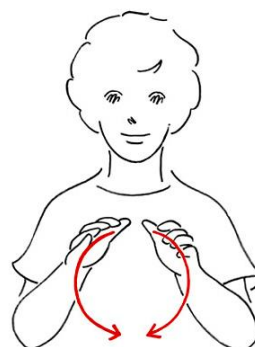
Palapeli

papunet.net

<https://youtu.be/-dXEXkYw5pU>

Pallo

papunet.net

<https://youtu.be/217iKeAe3Wc>

Satu

papunet.net

<https://youtu.be/nbcTEeNuhGA>

VÄLINEET

VAATTEET

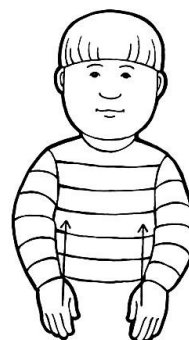
Hanskat

papunet.net

https://youtu.be/J_UL1iATBuE

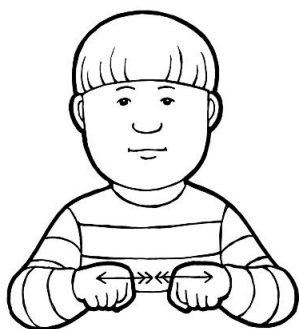
Housut

papunet.net

<https://youtu.be/rJzCSLRtXig>

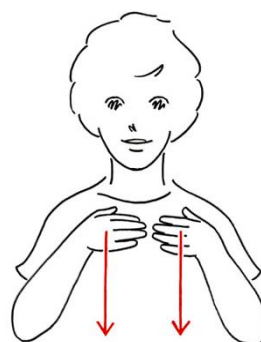
Kengät

papunet.net

<https://youtu.be/HskbIkqvmsA>

Paita

papunet.net

<https://youtu.be/pgIau1SF9LU>

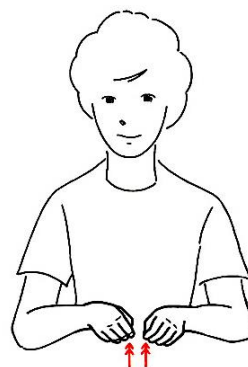
Pipo

papunet.net

<https://youtu.be/9vkDGAruzwM>

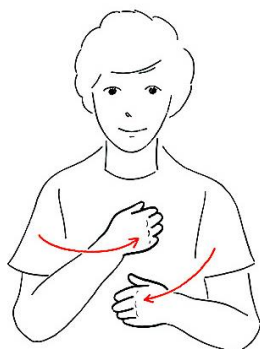
Sukat

papunet.net

<https://youtu.be/ghOfaOlicQ>

Takki

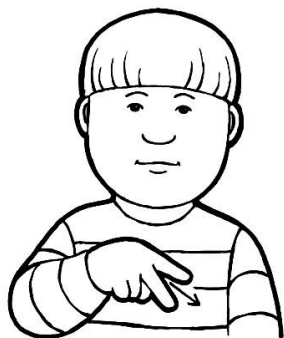
papunet.net

<https://youtu.be/w4uSKMN1XLw>

VÄLINEET

KEITTIÖ

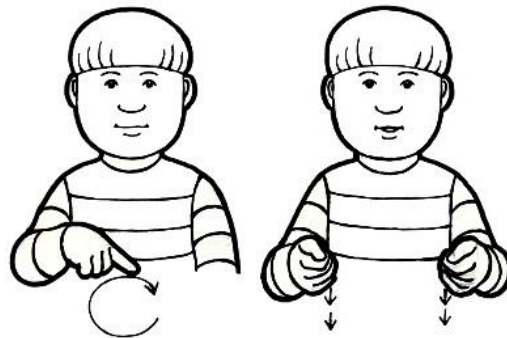
Haarukka

papunet.net

<https://youtu.be/21KAzlbXpt8>

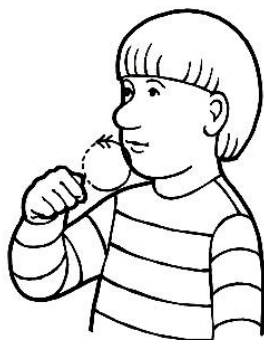
Kattila

papunet.net

<https://youtu.be/tXnHeJUiu68>

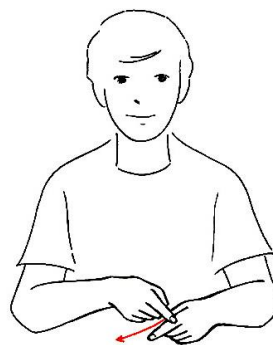
Lusikka

papunet.net

<https://youtu.be/nCQ6K-Mwa3c>

Veitsi

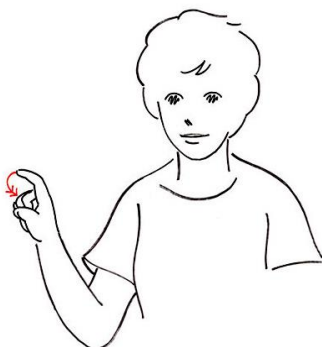

papunet.net

<https://youtu.be/aNrSj9vaQHs>

ELÄIMET

Hevonen

papunet.net

<https://youtu.be/9uCFEDHmG7s>

Hiiri

papunet.net

https://youtu.be/oZ_mVqmFEIM

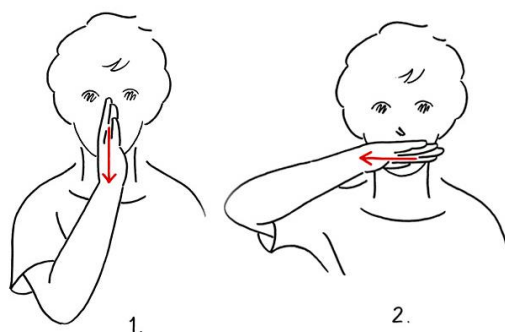
Jänis

papunet.net

https://youtu.be/M_85aMEWdi8

Karhu

papunet.net

https://youtu.be/e_H9UL9ySjs

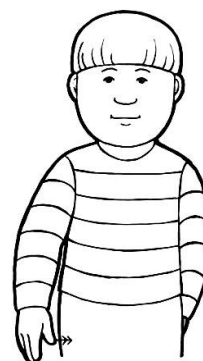
Kissa

papunet.net

<https://youtu.be/bYoqN2LnRw4>

Koira

papunet.net

https://youtu.be/P_moXWg3sWY

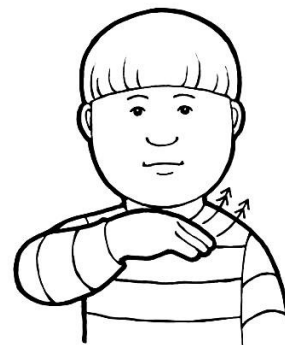
Leijona

papunet.net

<https://youtu.be/xNCczDlypRE>

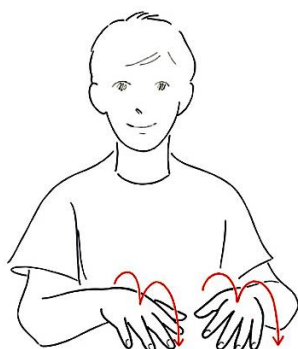
Possu

papunet.net

<https://youtu.be/wAM7iwax9ds>

Sammakko

papunet.net

<https://youtu.be/2iQHa5KVTaU>

Tiikeri

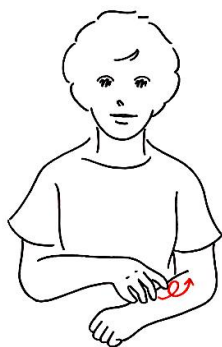

papunet.net

<https://youtu.be/cdfS2kZ3CGA>

VÄRIT

Harmaa

papunet.net

<https://youtu.be/eWSgZQ2vI3U>

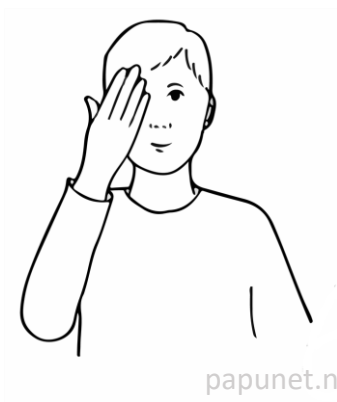
Keltainen

papunet.net

<https://youtu.be/Fvn7Ka5Nn3I>

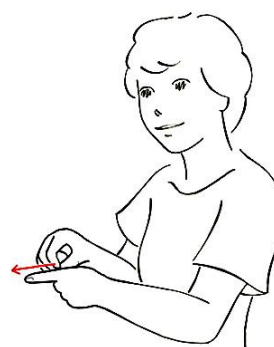
Musta

papunet.net

<https://youtu.be/cuuNQcFnc9g>

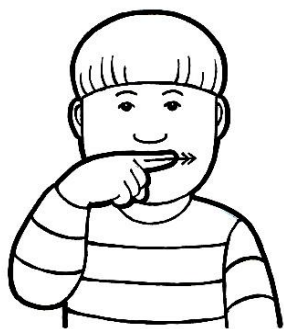
Oranssi

papunet.net

<https://youtu.be/oa2KHVfw-m4>

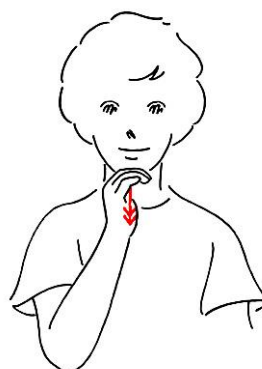
Punainen

papunet.net

<https://youtu.be/OIGt4s-jODs>

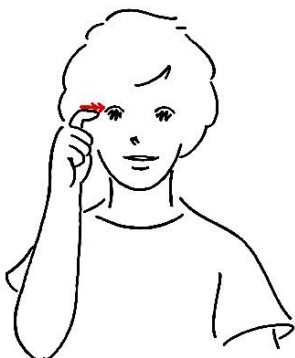
Ruskea

papunet.net

<https://youtu.be/eMHgHuQTVAE>

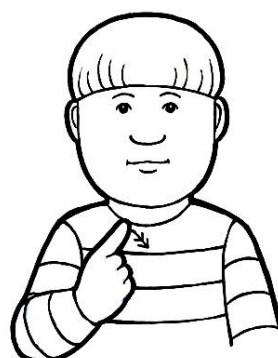
Sininen

papunet.net

<https://youtu.be/OdQLCkZgius>

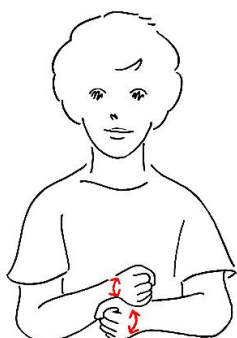
Valkoinen

papunet.net

<https://youtu.be/q1012WgG43o>

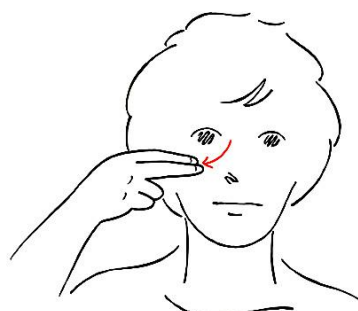
Vihreä

papunet.net

https://youtu.be/nV65_yISecg

Violetti

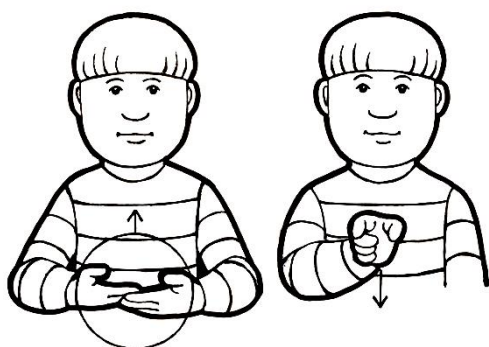

papunet.net

<https://youtu.be/Ffp8dn56yRc>

IHMISIÄ

Avustaja

papunet.net

<https://youtu.be/zE-w10CAj8>

Fysioterapeutti

papunet.net (Muokattu)

<https://youtu.be/rcJykBc6cjM>

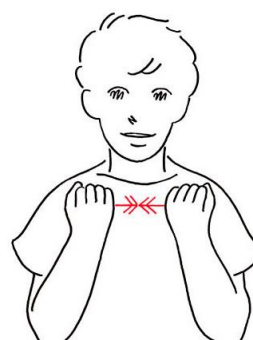
Isä

papunet.net

<https://youtu.be/M7f33tP-LHs>

Kaveri

papunet.net

<https://youtu.be/OmcLaQLcm1o>

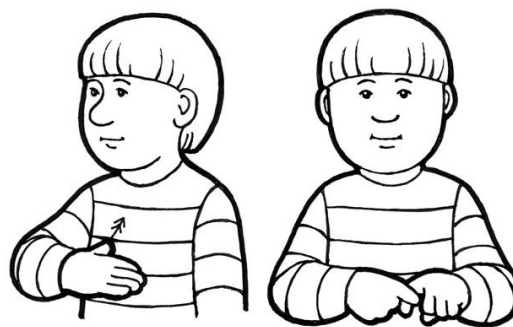
Mummo

papunet.net

<https://youtu.be/wIuyhquFirs>

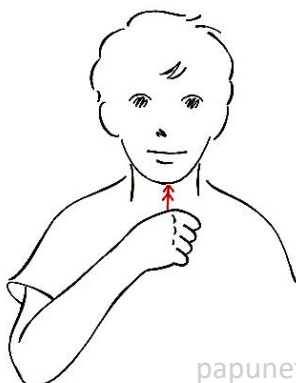
Sisko

papunet.net

<https://youtu.be/rmPz4wizlgQ>

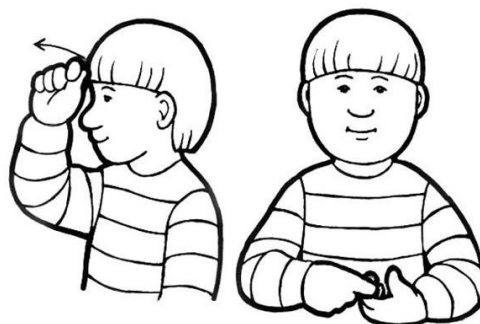
Vaari

papunet.net

<https://youtu.be/ChBbGUZNoAQ>

Veli

papunet.net

<https://youtu.be/hSaXBxgDQBk>

Äiti

papunet.net

<https://youtu.be/R-kAkHOn118>

TAPA

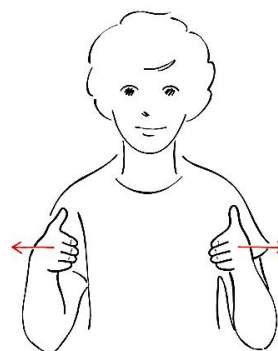
Hidas/Hitaasti

papunet.net

https://youtu.be/F_zPQIOEKps

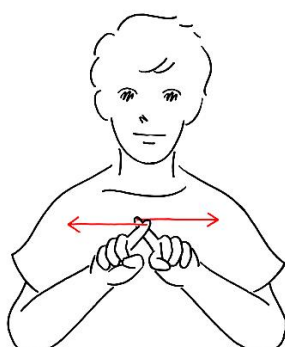
Iso/Isosti*

papunet.net

<https://youtu.be/GpftqFxixlw>

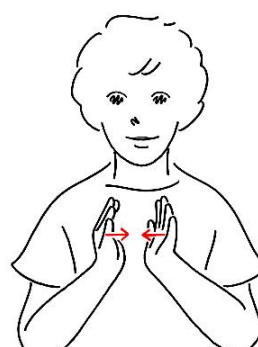
Nopea/Nopeasti

papunet.net

<https://youtu.be/zdpD3GOIShw>

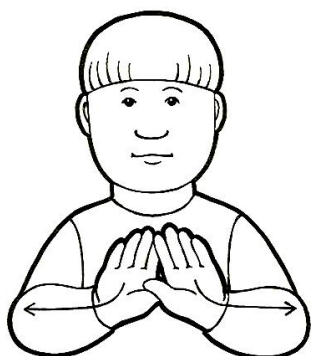
Pieni/Pienesti*

papunet.net

<https://youtu.be/nq5cuQaHPu4>

Rauhallinen/Rauhallisesti

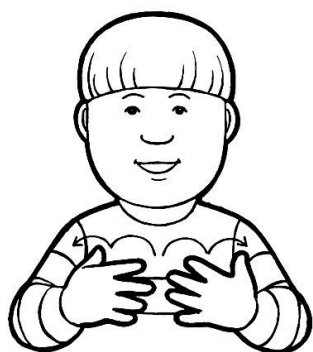

papunet.net

<https://youtu.be/71HVoH7-IOU>

TUNNETILAT

Iloinen

papunet.net

<https://youtu.be/IULXGyKS19Q>

Reipas

papunet.net

<https://youtu.be/qxpDh-0eq40>

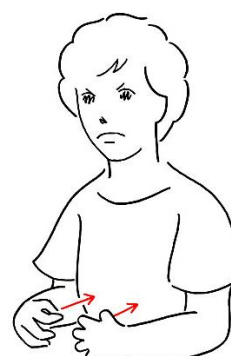
Surullinen

papunet.net

<https://youtu.be/s16m81LVZX8>

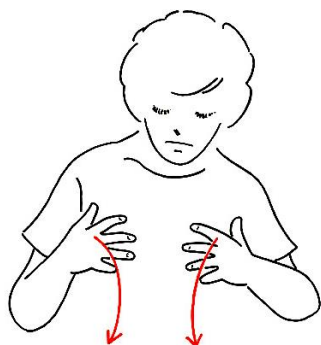
Vihainen

papunet.net

<https://youtu.be/M0GlZISvnp8>

Väsynyt

papunet.net

<https://youtu.be/IV4enDDsUCg>

AIKA JA PAIKKA

Ennen/Ensin

papunet.net

<https://youtu.be/zcO0zfZi5bk>

Nyt

papunet.net

<https://youtu.be/rD2U8wbw6pI>

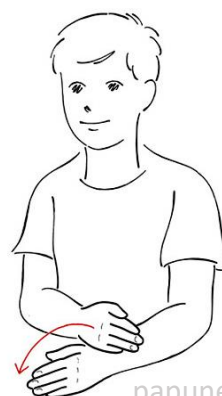
Sisään

papunet.net

<https://youtu.be/saJEF7K4xL8>

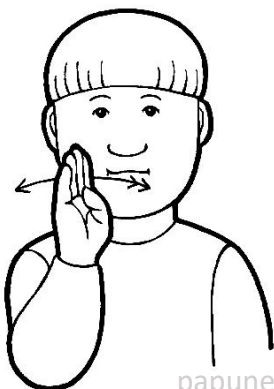
Sitten/Seuraavaksi

papunet.net

<https://youtu.be/3AE8SRO5CPQ>

Ulos

papunet.net

<https://youtu.be/QeQDlitSNs>

Uudestaan

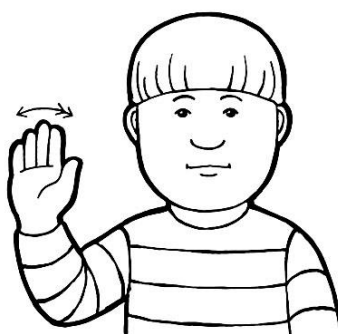

papunet.net

<https://youtu.be/vRtY70yFHMg>

MUUTA

Hei

papunet.net

<https://youtu.be/EA-aWHmlQfo>

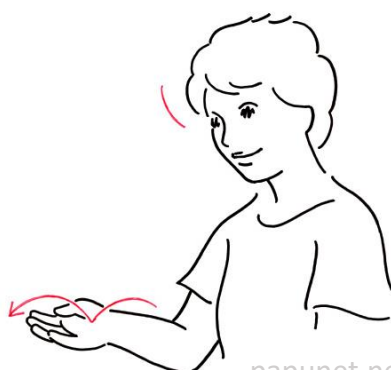
Hyvä

papunet.net

<https://youtu.be/EOFdiMnoPL4>

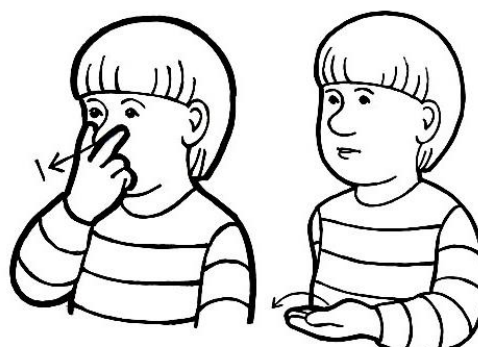
Kiitos

papunet.net

<https://youtu.be/bpNryTF5E98>

Näkemiin

papunet.net

<https://youtu.be/9pdBoIKwV7k>

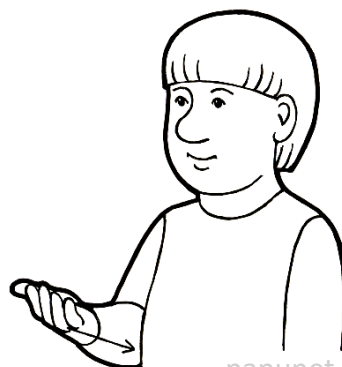
Ole hyvä

papunet.net

<https://youtu.be/q2gMIIUx4L8>

Tervetuloa

papunet.net

https://youtu.be/_7WtSdzZ0yc